

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1: Waarom zendingsgemeenten in de (christelijke gereformeerde) kerk?.....	7
1.1 De opdracht: waarom zou de kerk missionair bezig zijn?	7
1.1.1 Zending is werk van de drie-enige God	7
1.1.2 Zending is gehoorzamen	8
1.2. De verkondiging: een woord voor de wereld.....	8
1.3. Het doel: redding van mensen	9
1.4. De context	11
1.4.1 Wereldwijd	11
1.4.2 Nederland	11
1.4.3 Verandering binnen kerk en samenleving.....	12
1.4.4. Gemeentestichting.....	13
1.5. Zendingsgemeente	13
1.5.1 De naam 'zendingsgemeente'	13
1.5.2 Nieuwtestamentische parallellen.....	14
1.5.3 De zendingsgemeente en het koninkrijk.....	15
1.5.4 Leren van nieuwelingen	15
1.5.5 Integratie	16
1.5.6. Kenmerken van de zendingsgemeente.....	18
1.5.7. Confessionele en kerkordelijke aspecten van de zendingsgemeente	20
1.6 Samenvattend	21
Hoofdstuk 2 HET OPEN HUIS, zendingsgemeente in Haarlem-Schalkwijk	23
2.1 Ontstaan	23
2.1.1. Fusie en missionaire plannen in CGK Haarlem	23
2.1.2. Eerste contacten.....	23
2.2 Ontwikkeling.....	24
2.2.1 Snelle groei missionair project	24
2.2.2 Splitsing kerkelijk en maatschappelijk-diaconaal werk.....	25
2.2.3. Een eigen pand	25
2.3 Context: geografisch, sociaal-demografisch, religieus	25
2.3.1. Geografisch	25
2.3.2 Sociaal-demografisch	26

2.3.3.	Religieus.....	27
Hoofdstuk 3	Identiteit van HET OPEN HUIS.....	28
3.1	Uitgangspunten en uitstraling.....	28
3.2	Identiteit van HET OPEN HUIS: de uitgangspunten.....	28
3.2.1	Missionair zijn is een opdracht van God.....	28
3.2.2	Een christelijke gereformeerde kerk.....	29
3.2.3	Multiculturaliteit.....	30
3.2.4	Maatschappelijk/diaconaal betrokken.....	31
3.3	Identiteit van HET OPEN HUIS: de uitstraling.....	32
3.3.1	Enquête- uitkomsten en conclusies.....	32
Hoofdstuk 4	Kansen en bedreigingen voor HET OPEN HUIS.....	35
4.1	Sterk in HET OPEN HUIS.....	35
4.1.1.	Sterke kanten van HET OPEN HUIS - enquête-uitkomsten en conclusies.....	35
4.1.2	Een warme liefdevolle gemeenschap.....	36
4.1.3.	Open, laagdrempelig en gastvrij.....	36
4.1.4	Contextualisering en identiteit.....	37
4.1.5	Maatschappelijk-diaconaal betrokken.....	38
4.2.	Zwak in HET OPEN HUIS.....	38
4.2.1.	Zwakke kanten van HET OPEN HUIS - enquête-uitkomsten en conclusies.....	38
4.2.2	Onvoldoende stabiliteit en diepgang.....	39
4.2.3	Veel werk op weinig schouders.....	40
4.2.4	Gebrekkige communicatie.....	40
Hoofdstuk 5	Bouwstenen voor de toekomst van HET OPEN HUIS.....	42
5.1.	Aanbevelingen voor de toekomst – enquête-uitkomsten.....	42
5.2.	Dromen.....	43
5.3	De zendingsgemeente van de toekomst.....	43
5.3.1	Een gemeente met leiderschap en visie.....	44
5.3.2	Een gemeente waar mensen groeien in geloof.....	45
5.3.3	Een gemeente die groeit.....	46
5.3.4	Een gemeente met een heldere organisatiestructuur.....	47
5.3.5	Een gemeente met een duidelijke identiteit die gegrond is op het offer van Jezus.....	48
5.3.6	Een gemeente die multicultureel is.....	50
Literatuur.....		55
Bijlagen.....		56

Voorwoord

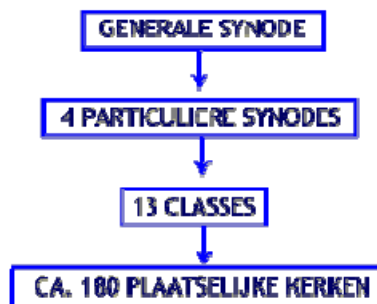
Hier is dan het eindresultaat van mijn studie. Het was fijn dat ik een afstudeeronderwerp kon kiezen dat zo dicht bij mijn werkterrein ligt, en dat ook relevant is voor dat werkterrein. Ik dank de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Haarlem, die de opdrachtgever van dit afstudeerproject wilde zijn. Hartelijk dank aan ds Henk Last die van enige afstand met mij meedacht en mij stimuleerde en aanmoedigde. Dank dat je het project namens de opdrachtgever hebt begeleid. Gaandeweg heeft deze scriptie vorm gekregen, dankzij de medewerking en betrokkenheid van velen. Dank aan allen die de moeite hebben genomen te reageren op de enquête over HET OPEN HUIS. Daarmee kwam een stukje praktijkervaring in beeld. Hartelijk dank aan Jan van der Plas, mijn afstudeerbegeleider vanuit de CHE, die mij stapsgewijs door de afstudeerfasen heeft heen geloodst. Mede dankzij zijn kritische opmerkingen en kanttekeningen is dit eindresultaat tot stand gekomen. Hartelijk dank aan de gemeente van HET OPEN HUIS, die mij de afgelopen anderhalf jaar de ruimte en de tijd heeft gegeven om aan mijn studie en aan dit afstudeerproject te werken. Tenslotte wil ik mijn vrouw Ina en mijn gezin bedanken voor de steun en betrokkenheid in deze periode.

Inleiding

*'Als je een schip wil bouwen, moet je geen mensen bijeenbrengen om hout aan te slepen en bouwtekeningen te maken en taken te verdelen. Leer ze verlangen naar de zee, dan komt het schip vanzelf. Dat is onze opdracht als kerk: verlangen oproepen om in de nabijheid van de Here God te zijn.'*¹

Als mensen vragen naar mijn werk dan zeg ik: *'ik ben evangelist'*. Missionair werker kan ook, of voorganger, of pastor Dick, zoals de meeste van mijn gemeenteleden mij noemen. Maar evangelist vind ik het mooist, ik wil heel graag bij mensen het verlangen oproepen naar een leven met God. Ik ben als evangelist² verbonden aan de Christelijke Gereformeerde zendingsgemeente HET OPEN HUIS in Haarlem³. Een zendingsgemeente is een gemeente met een aparte status binnen het Christelijk Gereformeerd kerkverband.

Voor wie niet ingevoerd is in het gereformeerde kerkelijke leven een korte uitleg: Bij het kerkverband van de CGK⁴ zijn 184 plaatselijke kerken aangesloten. Zij hadden samen 74.740 leden per eind 2007/begin 2008⁵. De CGK is de voortzetting van de Christelijke Gereformeerde Kerk die in 1869 ontstond uit de samenvoeging van de Christelijke afgescheiden gemeenten en de Gereformeerde Kerken onder het Kruis. Binnen de CGK kent men geen centrale kerkelijk leiding maar zijn de plaatselijke kerken verantwoordelijk voor een goed bestuur. Zij sturen afgevaardigden naar hogere vergaderingen binnen het kerkverband. Zie onderstaand organogram (de pijlen zouden eigenlijk andersom moeten staan).

Besluiten genomen in hogere vergaderingen zijn in principe bindend voor alle plaatselijke gemeenten. Dat neemt niet weg dat er onderlinge verschillen zijn tussen de gemeenten op gebied van levensstijl en theologie. Enerzijds zijn er de bevindelijk gereformeerden, die de Statenvertaling⁶ handhaven. De progressievere linkervleugel staat meer open voor nieuwere theologische opvattingen en streeft naar liturgische vernieuwing. Zij zoekt plaatselijk verdere samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken en met de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt).⁷ Daarnaast zijn er ook gemeenten waar een sterke evangelische invloed merkbaar is.

¹ zegt dominee Gerrit de Fijter over zijn rol als synodevoorzitter van de PKN in een interview met Nederlands Dagblad, zaterdag 11 april 2009, hij ontleent deze uitspraak aan het boek *Le Petit Prince* van Antoine de St Exupéry

² naar artikel 4 lid 6 K.O., *Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland* (Motief; Amsterdam: Buijten en Schipperheijn, 2007) p. 13

³ Naar artikel 21 K.O., *Kerkorde van de CGK*, p. 29

⁴ in het vervolg gebruik ik voor dit kerkverband de afkorting CGK.

⁵ gegevens uit het jaarboekje van de CGK: Linden, G.P.M. van der, e.a. *Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland* (Motief; Amsterdam: Buijten en Schipperheijn, 2008), p. 154

⁶ uit 1639

⁷ website Christelijke Gereformeerde Kerken, www.cgk.nl

Op de generale synode van 2004 is een besluit genomen met betrekking tot de positie van de zogenaamde ‘zendingsgemeente’. Aanleiding was het feit dat twee geloofsgemeenschappen die zijn ontstaan uit missionair werk zich wensten aan te sluiten bij de CGK. De synode zag zich geplaatst voor de vraag of er binnen hun kerkverband plaats was voor gemeenten die zich niet in alle opzichten konden conformeren aan de kerkelijke regelgeving. Dit heeft binnen het kerkverband een bezinning op gang gebracht die in het synoderapport *Gelijkschakelen of inschakelen*⁸ een neerslag heeft gekregen, en op de synode van 2004 tot een kerkordelijke regeling voor zendingsgemeenten heeft geleid. Conclusie was: *‘Zendingsgemeenten, uit recente missionaire arbeid ontstaan, die zich ook zelf wijden aan missionaire arbeid, zijn een verschijnsel waar we niet omheen kunnen. Ze bieden nieuwe missionaire mogelijkheden in onze ontkerkelijkte samenleving’*.⁹ Concreet resultaat is een toevoeging aan de kerkorde, een document dat de kerkelijke regelgeving omvat en waar alle plaatselijke gemeenten geacht worden zich aan te houden. Artikel 21 handelt over de rechten en plichten van zendingsgemeenten, artikel 4 lid 6 over de positie van de evangelist die aan een zendingsgemeente verbonden is¹⁰.

Dit relatief kleine kerkverband heeft daarmee een moedige stap gezet. De CGK heeft de missionaire doordenking omgezet in daden, zodat er binnen het kerkverband ruimte ontstaat voor andere dan traditionele gemeenten. Men wilde als kerkverband niet verstarren in kerkelijke tradities en denkwijzen van eeuwen geleden, maar een antwoord hebben op de geestelijke nood van mensen in gesecculariseerd Nederland. In andere gereformeerde kerkverbanden is de missionaire realiteit nog niet omgezet in kerkelijke regelgeving. Het is een positief signaal dat een kerkverband, hoewel het zelf te maken heeft met interne verdeeldheid, het zicht blijft houden op het perspectief van Gods Koninkrijk en stappen durft zetten die voor kerk-zijn in deze tijd nodig zijn. Dat getuigt van verwachting dat de Heer via deze missionaire arbeid mensen zal invoegen in zijn gemeente en dat we als gemeente daarvoor toegerust en klaar moeten zijn.

HET OPEN HUIS in Haarlem is de tweede gemeente die binnen de CGK de status van zendingsgemeente heeft gekregen en de voorganger is de tweede evangelist die aan een zendingsgemeente verbonden werd. In Rotterdam maakte de CGK van Charlois een doorstart als zendingsgemeente ICF, met Theo Visser als evangelist.

In dit visiedocument wil ik lijnen uitzetten naar de toekomst van de zendingsgemeente HET OPEN HUIS.

- In hoofdstuk 1 verken ik de theologische basis: waarom zendingsgemeenten in de CGK.
- In hoofdstuk 2 volgt een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis en de ontwikkeling van deze zendingsgemeente in Haarlem.
- De identiteit wordt in hoofdstuk 3 belicht van twee kanten: vanuit de uitgangspunten en vanuit de uitstraling die de gemeente heeft.
- In hoofdstuk 4 breng ik in kaart wat de kansen en bedreigingen zijn voor deze gemeente in deze specifieke context.
- Hoofdstuk 5 bevat bouwstenen voor de toekomst van HET OPEN HUIS, in de vorm van aanbevelingen voor toekomstgericht beleid. De uitkomsten van de enquête die ik heb gehouden zijn verwerkt in de hoofdstukken 3, 4 en 5.

---

⁸ *Gelijkschakelen of inschakelen*, Rapport over ‘zendingsgemeenten’ in Nederland en de positie van de evangelist. Rapport opgemaakt ten dienste van de generale synode 2004 van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Opgesteld onder verantwoordelijkheid van Deputaten Evangelisatie.

⁹ *Gelijkschakelen of inschakelen*, p. 9

¹⁰ *Kerkorde van de CGK*, p. 13-14, 29-30

Hoofdstuk 1: Waarom zendingsgemeenten in de (christelijke gereformeerde) kerk?

Een theologische verkenning

Gemeentestichting is 'in'. Wie enigszins thuis is in het missionaire werkveld ziet een eindeloze reeks boeken, artikelen, conferenties, en themadagen over dit onderwerp de revue passeren. Missionair werk is meer dan een persoonlijke hobby van een missionair bewogen gemeentelid of missionair werker. Gemeentestichting is een opdracht van God en hoort wezenlijk bij de gemeente van Christus. In dit deel verken ik de Bijbelse gegevens over zending en evangelisatie, voornamelijk uit de boeken van het Nieuwe Testament (Handelingen en de brieven). Bij deze theologische verkenning maak ik dankbaar gebruik van de bezinning door deputaten Evangelisatie van de CGK, zoals beschreven in het synoderapport *Gelijkschakelen of Inschakelen*.

1.1 De opdracht: waarom zou de kerk missionair bezig zijn?

1.1.1 Zending is werk van de drie-enige God

Spreken over 'zending' begint met spreken over God. De bron om met het evangelie naar buiten te gaan ligt in God zelf. God laat zich in de Bijbel kennen als een God die zendt. Hij zond profeten naar Israël. Hij zond Zijn Zoon in deze wereld. Jezus Christus zond zijn apostelen de wereld in 'om Gods grote daden te verkondigen'.¹¹ De Heilige Geest is aan de gemeente gegeven om de apostelen toe te rusten tot hun zendingswerk.

Zending is het werk van God de Vader

In het Apostolicum¹² belijdt de kerk over God de Vader dat hij de Almachtige is, Schepper van hemel en aarde. Hij schiep de mens naar Zijn beeld en gelijkenis. Hoewel de mens zich door zijn ongehoorzaamheid van God losgemaakt heeft, laat God de mens niet los. Hij zoekt de mens op met de belofte van heil.¹³ In de roeping van Abram blijkt dat het God te doen is om alle volken¹⁴ In het Nieuwe Testament wordt dit nog veel duidelijker met de komst van Jezus Christus, die Gods liefde voor mensen zichtbaar maakt, zie de bekende tekst uit Johannes 3: 'Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat maar eeuwig leven heeft'.

Zending is werk van God de Zoon

Het Nieuwe Testament laat ons duidelijk zien dat Jezus Christus het hart is van het zendingswerk. Hij is in deze wereld gekomen om te zoeken en te redden wat verloren is. In de zeven 'Ik-ben' woorden in het evangelie van Johannes, laat Hij zich kennen als de Enige: de weg, de waarheid en het leven¹⁵. Niemand kan tot de Vader komen dan door Jezus Christus. Wie in Hem gelooft heeft eeuwig leven.

Zending is het werk van God de Heilige Geest

---

¹¹ 1 Petrus 2: 9. Aangehaalde bijbelteksten in dit document zijn uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) tenzij anders vermeld.

¹² Apostolische geloofsbelijdenis, of: de twaalf artikelen van het christelijk geloof, één van de centrale geloofsbelijdenissen die de leer van het christelijk geloof samenvatten.

¹³ Gen. 3:15

¹⁴ Gen. 12:1-3

¹⁵ Johannes 6:35; 8:12; 10:7; 10:11; 11:25,26; 14:6; 15:1

De Heilige Geest is in deze wereld gekomen om de naam van Jezus Christus centraal te stellen. Hij zal de wereld ervan overtuigen dat Jezus de Zoon van God is. Als de Heilige Geest op het eerste Pinksterfeest de gemeente vervult, beginnen zijn discipelen in allerlei talen te spreken over Gods grote daden¹⁶ en door de verkondiging van Petrus op diezelfde dag gaat de gemeente groeien. De Heilige Geest geeft zijn gaven in de gemeente zodat zij als Lichaam van Christus gelovend en getuigend in deze wereld aanwezig kan zijn¹⁷.

1.1.2 Zending is gehoorzamen

Het antwoord op de vraag waarom de kerk van Christus missionair in deze wereld bezig zal zijn ligt in het zendingsbevel dat Jezus zijn discipelen heeft gegeven aan het slot van het evangelie¹⁸. God gebruikt de verkondiging van het Evangelie om alle volken tot zijn discipelen te maken. Jezus Christus heeft alle macht in hemel en op aarde. In principe heeft Hij door zijn dood aan het kruis de wereld voor zijn Vader teruggewonnen. De hele wereld ligt open voor de doorbraak van het Rijk van God. De Heilige Geest van God zal de kracht geven die nodig is voor de uitvoering van de missionaire opdracht. Jezus' zendingsbevel maakt duidelijk dat alle volken mogen delen in de verlossing door de Messias van Israël. Zending hoort wezenlijk bij de gemeente van Jezus Christus. Op de dag van zijn opstanding komt Jezus 's avonds in de kring van zijn discipelen en blaast op hen en zegt: *'Ontvang de Heilige Geest, zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend ik ook u'*¹⁹. De gemeente die aan deze zendingsopdracht van Christus gehoorzaamt, mag verzekerd zijn dat hij nabij is. In de weg van de gehoorzaamheid aan deze opdracht breekt het Rijk van God door.

1.2. De verkondiging: een woord voor de wereld

De blijde boodschap van Jezus Christus, dat Hij is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren is, moet verkondigd worden, dat is de opdracht van de Heer²⁰.

Getuigenis

In het Nieuwe Testament wordt voor verkondiging van het Evangelie ook het woord *'getuigen'* gebruikt. Het gaat dan om getuigen van Gods grote daden, voornamelijk over de opstanding van Jezus Christus²¹. Ook de apostel Paulus maakt duidelijk dat de opstanding van Christus een centraal punt is, van levensbelang voor ons geloof. Als er geen feitelijke opstanding geweest is, dan zijn wij valse getuigen, dan spiegelen we de mensen maar wat voor²². Het feit van de opstanding is een bewijs dat Jezus Christus zonde en dood heeft overwonnen en dat betekent voor allen die bij hem horen de belofte van een nieuw leven. In Christus zijn ze een nieuwe schepping omdat het oude is voorbijgegaan en het nieuwe is gekomen²³. Als het in het Nieuwe Testament gaat over getuigen dan heeft dat altijd de uitstraling van liefde en bewogenheid in zich. Zoals Jezus deed, die met ontferming bewogen was over de nood van de menigte²⁴.

Aan alle volken

---

¹⁶ Hand. 2:4- 11

¹⁷ Hand. 13:48

¹⁸ Matth. 28:16-20

¹⁹ Joh. 20:21,22

²⁰ Matth. 24:14

²¹ Hand. 1:8, 22, 2:32, 37-40, 4:33

²² 1 Korinthe 15:14, 15, vgl. Handelingen 17:31, 32

²³ 2 Kor. 5:17

²⁴ Matth. 9:36-38

Aan wie moet het evangelie van het Koninkrijk verkondigd worden? We weten uit de Bijbel dat de beloften van God in eerste instantie bestemd waren voor het volk van God, Israël. Maar het wordt in het Oude Testament al duidelijk dat het Gods plan is om alle volken te betrekken bij het heil. Zowel de profeten als de psalmen spreken en zingen over deze bredere heilsbedoeling van God²⁵. Door heel de Bijbel heen klinkt de oproep, niet alleen tot Gods eigen volk, maar tot alle volken van de wereld om tot inkeer te komen en nieuw leven te ontvangen²⁶. De zegen die God beloofde aan Abraham, komt in Jezus Christus ook tot de heidenen²⁷. Dat betekent niet dat het volk van God wordt afgeschreven. De verloren schapen van het huis van Israël mogen niet vergeten worden²⁸. Het was de gewoonte van de apostel Paulus om in iedere stad allereerst in de synagogen het goede nieuws over Jezus te verkondigen. Ook als het evangelie daar op ongeloof stuit mag de verkondiging niet nagelaten worden²⁹.

Het evangelie verkondigen in woord en daad

Als we ‘zending’ omschrijven als ‘het evangelie verkondigen’ of ‘getuigen’, dan zou dat de indruk wekken dat het in het missionaire werk alleen om ‘woorden’ zou gaan. Maar wie het evangelie leest, weet dat woord en daad onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het Hebreeuwse woord *dabar* heeft een dubbele betekenis: woord én daad, twee aspecten van één en dezelfde zaak. Zie de woorden van Jezus in de synagoge te Nazareth. De Geest van de Heer rust op hem om:

*‘aan armen het goede nieuws te brengen,
aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken,
en aan blinden het herstel van hun zicht,
om onderdrukten hun vrijheid te geven’³⁰.*

Jezus, de Messias voor Israël, brengt het heil van God en dat omvat heel de mens. Het gaat in het rijk van God niet alleen om de vergeving van zonden maar ook om herstel van het bestaan.

1.3. Het doel: redding van mensen

Doel van de verkondiging

Welk doel heeft Jezus voor ogen met zijn leerlingen de wereld in te zenden? Het doel is dat mensen gewonnen worden voor Christus en toegerust worden voor het werk in het Koninkrijk van God. Jezus spreekt in het zendingsbevel over: ‘*maak alle volken tot mijn leerlingen*’³¹. In Marcus gaat het over de opdracht om het evangelie aan de hele schepping te verkondigen om redding te vinden.³² Johannes spreekt duidelijke taal³³: God wil niet dat de mens verloren gaat maar eeuwig leven ontvangt.

Niet naar de mens .....maar wel voor de mens

Het evangelie van Jezus wordt verkondigd in een verloren wereld³⁴. Zondige mensen mogen de blijde boodschap van redding horen³⁵. Maar dat evangelie sluit niet vanzelf

²⁵ voorbeelden in Psalm 22, 67, 87, 96 e.a.

²⁶ Hand. 11:15-18

²⁷ Ef. 2:11-3:3

²⁸ Matth. 10:6

²⁹ Hand. 13:32, 44-48

³⁰ Luc. 4:18,19, vgl. 7:22

³¹ Matth. 28:19

³² Marcus 16:16

³³ Joh 3: 16 en 20: 31

³⁴ vgl. Psalm 14, 53, Romeinen 3:9-18

aan bij de leef- en denkwereld van de mens. Ongelovige mensen vinden het maar dwaasheid, zij begrijpen het niet³⁶. De religieuze Grieken horen welwillend de boodschap van Paulus in Athene aan tot het moment dat hij Jezus Christus als de opgestane Heer verkondigt. Dan haken ze af.³⁷ Maar de Bijbel spreekt even duidelijk uit dat de mens het evangelie van genade en vergeving nodig heeft. De naam van Jezus Christus moet verkondigd worden omdat er in die naam redding is voor verloren levens³⁸. Mensen, die gebonden zijn door duistere machten van zonde en dood, ontvangen door Jezus Christus nieuw leven. Het heil van Christus is totaal en allesomvattend: het bevrijdt, heelt en het vernieuwt. En het geeft uitzicht op de totale verlossing die werkelijkheid zal worden bij de komst van Christus. We ervaren het begin van die verlossing al in bevrijding van machten en krachten die mensen gevangen houden.

Mensen bewegen tot geloof

Zending vindt plaats in het spanningsveld van het rijk van God. Geloof is een gave van God en mensen kunnen het geloof niet aan elkaar geven. Deze wetenschap zou missionaire werkers kunnen verlammen, maar de opdracht van Christus stijgt daar bovenuit en – als het goed is: de liefde voor de verloren mens. De liefde van Christus dringt tot het missionaire werk³⁹. Daarmee is de grondtoon van het zendingswerk gezet. God wil de redding van de mens, maar er is ook de grote tegenstander die uit is op de vernietiging van menslevens. Dat is het spanningsveld waarin het zendingswerk plaatsvindt.

Maar één Naam

Het gaat in het christelijk geloof ten diepste om de weg tot God. In de Bijbel is dat de weg van het kruis. Dat maakt het christelijk geloof uniek te midden van alle andere religies. Want het is een weg van God uit naar de mens toe, Hij gaf zijn Zoon om het verbroken contact met de mens te herstellen. De weg van zelfverlossing is typerend voor andere religies, maar de Bijbel zegt dat het geloof een gave van God is⁴⁰. Jezus Christus, de gekruisigde en opgestane Heiland is het centrale punt van de verkondiging in het zendingswerk. Dat is de onopgeefbare uniciteit van het christelijk geloof. Wie in Jezus gelooft, heeft eeuwig leven; wie hem ongehoorzaam is, blijft in zijn verlorenheid⁴¹ Deze wetenschap bepaalt onze visie op zending en evangelisatie.

Moderne missiologie is niet meer gericht op ‘mensen bekeren of zieltjes winnen’, maar houdt zich bezig met de interreligieuze dialoog. Het vak missiologie kreeg de naam ‘interculturele theologie’⁴². Waarom zou het westerse christendom goed zijn voor de hele wereld? Dat is toch een al te arrogante claim op de waarheid. In de postmoderne tijd is waarheid een relatief begrip en in de ontmoeting met andersgelovigen horen we dat alle godsdiensten een deel van de waarheid hebben. Ze geven verschillende beelden en voorstellingen van God, maar het gaat uiteindelijk om een en dezelfde God. Natuurlijk is de boodschap van de Bijbel uniek en gezaghebbend voor

---

³⁵ Tit. 2:11-14

³⁶ 1 Cor. 2:14

³⁷ Hand. 17:15-34

³⁸ Hand. 4:12

³⁹ 2 Kor. 5:14

⁴⁰ Ef. 2:1-10

⁴¹ Joh. 3:36

⁴² aldus professor J.A.B. Jongeneel, emeritus hoogleraar missiologie aan de Universiteit Utrecht, *Jongeneel: Handhaaf term missiologie*, artikel RD 19 maart '09

wie erin gelooft maar waarom zou de Bijbelse boodschap gezaghebbend en uniek zijn voor alle mensen? In deze visie is Jezus slechts één van de mogelijkheden om tot God te komen, gelijkwaardig aan de wegen die andere godsdiensten wijzen. De Bijbel zegt dat er maar één weg tot God is: Jezus Christus⁴³. Dat is het uitgangspunt van zending en evangelisatie binnen de CGK. Daarmee is hun positie in het missionaire werkveld bepaald.

1.4. De context

1.4.1 Wereldwijd

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo en dat heeft gevolgen voor de christelijke zending. David Bosch schrijft in zijn boek *Transforming Mission*⁴⁴ daarover het volgende: *‘de christelijke kerk in het algemeen en de christelijke zending in het bijzonder wordt heden ten dage geconfronteerd met vraagstukken waarvan zij nooit gedroomd hebben, en die schreeuwen om een reactie die zowel relevant is voor deze tijd als in overeenstemming met de essentie van het christelijk geloof’*. Hij noemt dan onder andere de volgende factoren:

- het westen is zijn dominante positie in de wereld kwijtgeraakt;
- in Europa ontwikkelde theologieën kunnen geen hoger gezag claimen dan elders ontwikkelde theologieën;
- we leven in een steeds kleiner worden wereld;
- we zijn in staat zowel de aarde te vernietigen als de mensheid uit te roeien;
- meer dan ooit tevoren worden er vraagtekens gezet bij onrechtvaardige constructies van onderdrukking en uitbuiting.

Politieke en economische veranderingen hebben gevolgen voor het aanzien van het christendom. De spreiding van het christendom over de wereld is ingrijpend veranderd: in 1900 woonde 69 % van alle christenen in Europa, in 2010 zal dat percentage naar verwachting gedaald zijn naar 26 %. In Afrika is het aandeel christenen in de 20^e eeuw gegroeid van 6% naar 50%. China telde in 1949 1,3 miljoen christenen die bij een kerk hoorden, tegen 130 miljoen in 2007.⁴⁵ Zuid-Korea is van een boeddhistisch land veranderd in een natie waar het christendom een behoorlijk grote plaats inneemt.

West-Europa

In feite groeit het christendom in bijna alle continenten, behalve in West-Europa. In dit werelddeel krimpt de kerk. Als de huidige trends doorzetten, is rond 2050 nog maar één van de vijf christenen een blanke westerling. Was vroeger West-Europa het gebied van waaruit zendelingen werden uitgezonden, nu is het een gebied waar zendelingen uit andere delen van de wereld heen trekken om er het Evangelie te verkondigen. Crossculturele zending kan plaatsvinden naast de deur.

1.4.2 Nederland

De secularisatie heeft ook in Nederland zijn spoor getrokken. Het meest recente rapport over kerkelijkheid in Nederland *God in Nederland* concludeert: *‘de geïnstitueerde christelijke religie heeft de afgelopen tien jaar (1996-2006) verder terrein verloren. Kerklidmaatschap en kerkgang zijn in vergelijking met 1996 verder*

---

⁴³ Joh. 14,16

⁴⁴ in: Bosch, D.J., *Transforming Mission: Paradigm Shifts in the Theology of Mission*, (American Society of Missiology Series, No. 16), (New York, 1991), p. 455 vv

⁴⁵ Amelink, H., *Het christendom schuift op naar elders*, NRC 24 december 2007

afgenomen. Volgens de kaartenbakken van de kerken was in 2000 nog 38% van de Nederlanders lid van een kerk. Maar het aantal actief meelevende christenen ligt daar sterk onder en blijft steken bij 15%. Bij de volkstelling van 1898 noemde slechts 2% van de Nederlandse bevolking zich onkerkelijk. Bij de volkstelling van 1975 was dat 25%. In 2000 was dat aandeel spectaculair gestegen naar 62%.’ De kerk van Nederland is in een eeuw tijd van overheersende meerderheid weggeleden naar een slinkende minderheid. Het aantal mensen dat zich gelovig noemt daalt, het geloof in God wordt minder, de Bijbel verliest terrein.⁴⁶ In Haarlem noemt 9 % van de bevolking zich christelijk⁴⁷.

Overigens signaleert *God in Nederland* naast de afnemende traditioneel-christelijke religiositeit een positieve waardering van de betekenis en plaats van religie: Nederlanders zien religie als een bron van moreel en sociaal kapitaal. Religieuze gevoelens en waarden verdienen respect, maar begrip en verdraagzaamheid van niet-gelovigen richting religieuze *instituties* nemen af. Christenen stuiten steeds vaker op weerstanden. De aanleiding daarvoor komt soms uit de kerken van binnenuit. Schandalen rond kerkleiders in Amerika schaden ook in ons land het vertrouwen in de kerk.

Allochtonen

Behalve met de ontkerkelijking hebben we in Nederland ook te maken gekregen met de instroom van grote groepen migranten. Vooral de bevolking van de grote steden wordt gekenmerkt door een enorme diversiteit aan culturen. Dat heeft gevolgen voor de manier van samenleven in de stad en ook voor de positie van de christelijke kerken. De cultuur en denkwijze van Marokkanen, Antilianen of Chinezen verschilt sterk van de doorsnee cultuur van traditionele kerkgangers. De kloof tussen de verschillende leefwijzen en denkwerelden van verschillende bevolkingsgroepen is groot.

1.4.3 Verandering binnen kerk en samenleving

Onder invloed van de toegenomen mondigheid enerzijds en de groeiende individualisering anderzijds zijn traditionele patronen binnen de Nederlandse samenleving veranderd. De kloof tussen het levensgevoel van autochtone Nederlanders en dat van traditionele kerkgangers is groter geworden. De cultuur van kerkelijk Nederland die eeuwenlang de norm was is bij talloze landgenoten volslagen onbekend geworden. Er groeit een geslacht op van mensen, die zelfs bij hun opa en oma geen Bijbel meer kunnen vinden. Mensen (autochtone Nederlanders) die tegenwoordig bereikt worden via evangelisatiewerk zijn mensen die cultureel vervreemd zijn van het kerkelijke en christelijke leven. Een extra barrière (qua taalgebruik, levensstijl) moet overwonnen worden. Daartegenover geldt dat bij allochtonen vaak meer aansluiting gevonden kan worden op religieus gebied, omdat zij uit een cultuur komen waar het (collectief) beleven van een religie en het naleven van godsdienstige plichten nog min of meer vanzelfsprekend is. Kenmerkend voor onze tijd is de weerzin tegen instituten. Niet alleen buitenkerkelijken, maar ook eigen kerkleden hebben moeite met het onpersoonlijke karakter van het instituut kerk. Tegelijk is er wel een groot verlangen naar werkelijke gemeenschap en relaties. De kerk als instituut staat in een slechte reuk, maar het gemeenschapskarakter van de kerk

---

⁴⁶ Rapport *God in Nederland 1996-2006*, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de redactie van RKK's tv-programma *Kruispunt*, onder redactie van Gerard Dekker e.a.; (Kampen: ten Have, 2007), p. 208

⁴⁷ gegevens van de website van de gemeente Haarlem, www.haarlem.nl, onder Cijfers en Statistieken

is hoogst actueel is. In een postmoderne samenleving is individuele keuzes maken een groot goed. Belangstellenden voor het christelijk geloof hebben vaak geen boodschap aan het totaalpakket van de kerk. Ze zijn geïnteresseerd in de spirituele kant van het christelijk geloof, maar hebben geen behoefte aan de bijbehorende leerstellingen en traditionele vormen. Mensen die via missionaire cursussen met de kerk in contact komen hebben vaak wel belangstelling voor het christelijk geloof, maar kunnen de stap naar het reguliere kerkelijke leven niet maken. Er komen wel mensen tot geloof, maar daarop volgt niet automatisch kerkbezoek of - lidmaatschap.

1.4.4. Gemeentestichting

Het thema 'gemeentestichting' is een bekend onderwerp geworden op de kerkelijke agenda. De zoekterm 'missionair' levert op het internet een ongekend aantal hits op. Toch is het verschijnsel 'kerkplanting' niet echt nieuw, het is in de gereformeerde traditie al sinds Voetius⁴⁸ bekend, al had het toen betrekking op kerkplanting in overzeese zendingsgebieden. Nu Nederland steeds meer zendingsland wordt, is gemeentestichting in eigen land een logisch vervolg op het planten van overzeese dochtergemeenten toen. Gemeentestichting is een antwoord op de ontkerkelijking.

We zien dat gemeenten die hun zendingsopdracht serieus nemen met verschillende nieuwe initiatieven komen. Een aantal voorbeelden vanuit de CGK en GKV:

* Het beleggen van bijzondere samenkomsten met een evangeliserende doelstelling, de evangelisatiediensten of gastendiensten. Vaak trekken deze samenkomsten een publiek van mensen die om wat voor reden dan ook de reguliere diensten niet (meer) willen bezoeken. In feite vormt zich hier een soort nieuwe gemeente binnen de bestaande.

* Het herplanten van een gemeente die door een teruglopend ledenaantal (vanwege wegtrekken van gezinnen, vergrijzing) met opheffing wordt bedreigd. De kerk begint opnieuw, maar dan anders, voorbeelden hiervan zijn de Menorah gemeente in Zaandam, de Stadshartkerk in Amstelveen.

* Nieuwe gemeenteplanting vanuit een vitale moedergemeente die een missionair werker uitzendt in een ander stadsdeel. Hiervan is HET OPEN HUIS een voorbeeld.

* Gemeenschapsvorming vanuit missionair-diaconaal werk, bv. in de Schilderswijk, den Haag.⁴⁹

Gemeentestichting is voor traditionele kerken een manier om zonder de last van de traditie en de druk van bestaande vormen en tradities een christelijke geloofsgemeenschap te vormen die relevant en aantrekkelijk is voor de mens in deze tijd. Gelet op de lange en vaak gestolde kerkelijke traditie binnen de gereformeerde kerken is het te begrijpen dat de stichting van dergelijke nieuwe gemeenten binnen een kerkverband ook spanning kan geven en vragen kan oproepen.

1.5. Zendingsgemeente

1.5.1 De naam 'zendingsgemeente'

---

⁴⁸ Gisbertus Voetius (1589-1676), Nederlands theoloog, predikant en hoogleraar die grote invloed heeft gehad op de gereformeerde theologie.

⁴⁹ Zie voor een beschrijving van een tiental gemeentestichtingsprojecten Gert Noort e.a.: *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*, p. 124-213

De term *zendingsgemeente* komt van de Engelse missioloog Lesslie Newbigin⁵⁰. Hij wijst erop dat *missions* in het verleden activiteiten waren die behoorden tot de rand van het kerkelijke leven. Ze waren gevestigd in de sloppenwijken van een stad of onder zigeuners, daklozen en andere mensen aan de rand van de samenleving. Vaak was een dergelijke ‘zendingsgemeente’ een tweederangs gemeente, een gemeente die nog niet de status had bereikt van een ‘gewone’ kerk.⁵¹ Nieuwe ontwikkelingen en initiatieven op het gebied van gemeentestichting hebben ertoe geleid dat men binnen de CGK de naam ‘zendingsgemeente’ is gaan hanteren voor gemeenten die uit missionair werk zijn ontstaan. In eerste instantie was deze naam gekozen als werknaam⁵², maar inmiddels heeft deze term een kerkordelijke status gekregen⁵³. Alternatieven, zoals ‘startgemeente’ of ‘pioniergemeente’ zijn overwogen, maar afgewezen omdat ze niet het meest wezenlijke element van de zendingsgemeente benadrukken. De naam ‘zendingsgemeente’ geeft aan dat er een sterke relatie ligt tussen het door God gezegend zendingswerk en het ontstaan van een nieuwe gemeente.

Definitie

De zendingsgemeente zoals die is ontstaan binnen de CGK (er zijn er nu drie, en één in oprichting)⁵⁴ is te definiëren als ‘*een gemeente die ontstaan is uit recente missionaire arbeid en die zichzelf in afhankelijkheid van de Heilige Geest ook weer toewijdt aan missionaire arbeid.*’

1.5.2 Nieuwtestamentische parallellen

De situatie waarin kerken in deze tijd verkeren is uniek. De Bijbel geeft geen pasklare aanwijzingen hoe we in deze tijd missionaire gemeente moeten zijn. De eerste christengemeenten ontstonden in een tijd die wel overeenkomsten heeft met de gesecculariseerde samenleving van nu. Uit de voorschriften die Paulus bijvoorbeeld in zijn brieven geeft aan de gemeenten van toen zijn principes af te leiden die in de 21^e eeuw nog richtinggevend kunnen zijn. Het synoderapport *Gelijkschakelen of inschakelen* noemt als prototype van de zendingsgemeente het Bijbelse Antiochië (in Syrië)⁵⁵. In Antiochië is sprake van een bijzondere fase in de heilshistorie: het evangelie breekt baan vanuit het Joodse volk naar de heidenwereld. Dat is een onherhaalbare ontwikkeling. De hedendaagse missionaire ontwikkelingen en de context van de zendingsgemeenten in de CGK zijn zeker niet *identiek* aan die van de vroeg-christelijke gemeenten, maar zijn aan de andere kant ook *niet uniek*. Op een aantal punten zien de samenstellers van het rapport een leerzame analogie met de gemeente van Antiochië:

- a. De gemeente is geboren uit missionaire arbeid. Door het spontane getuigenis van gelovigen is een nieuwe vergadering van gelovigen ontstaan⁵⁶.
- b. De gemeente heeft zich zelf ook weer toegewijd aan missionair werk, wat blijkt uit de uitzending van Paulus en Barnabas⁵⁷.

⁵⁰ Lesslie Newbigin, (1909 –1998) christelijk theoloog en bisschop, betrokken bij missiologie, oecumene en de beweging Gospel and Our Culture (Engeland)

⁵¹ Griffioen, D., *Christelijke zending en wereldgodsdiensten* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2007) pag 373 - 389

⁵² op de CGK synode van 2001

⁵³ zie de kerkelijke regelgeving na besluiten op de synode van 2004

⁵⁴ *Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken*, p.157

⁵⁵ *Gelijkschakelen of inschakelen*, p. 10

⁵⁶ Hand. 11 :19, 21

⁵⁷ Hand. 13 :1-3

c. Er is een relatie met een moederkerk en een daaruit voortvloeiende ordening van het kerkelijk leven in gehoorzaamheid aan de leiding van de Heilige Geest⁵⁸

Over de verhouding tussen moederkerk en nieuwe gemeente valt wat te zeggen op grond van de gegevens uit Handelingen 15. Binnen de moederkerk in Jeruzalem rezen vragen over het functioneren van de gemeente in Antiochië. Leidinggevenden in de moederkerk vroegen zich af of de gemeente van Antiochië wel in haar voetspoor ging, want ze stelden daar vragen bij de relevantie van allerlei joodse wetten. Dat zorgde voor verwarring in de moedergemeente, zelfs zover dat de echtheid van de bekeringen van de heidenen in twijfel werd getrokken⁵⁹. Op de kerkvergadering in Handelingen 15 werden uiteindelijk besluiten genomen waar alle partijen zich in kon vinden.

Het gaat in de verhouding tussen CGK moedergemeenten en zendingsgemeenten niet over de naleving van joodse wetten, maar wel over de vraag of de zendingsgemeenten in het voetspoor van de moedergemeenten blijven gaan. In bepaalde kringen in dit kerkverband leeft de angst dat zendingsgemeenten zich minder gelegen laten liggen aan kerkelijke regels en afspraken (o.a. liturgie, theologisch denken en cultuur) dan 'gewone' gemeenten. Kan een zendingsgemeente zich niet gewoon volledig conformeren aan alle geldende regels van de kerken? In Handelingen 15 wordt gezocht naar een oplossing voor het verschil in cultuur en gewoontes en die oplossing kan exemplarisch zijn voor de verhouding tussen moedergemeenten en zendingsgemeenten in de CGK.

1.5.3 De zendingsgemeente en het koninkrijk

Een belangrijk uitgangspunt bij de (binnenkerkelijke) visie op de nieuw ontstane zendingsgemeenten is dat de gevestigde kerken blijven zien dat zending Gods werk is. Nieuwe gemeenten zijn een zegen! De Heer van de kerk breidt zijn koninkrijk uit. Elke nieuwe gemeente is een gestalte van het koninkrijk. Het einddoel van missionair handelen is niet dat nieuwe christenen (of nieuwe gemeenten) ingelijfd worden in een heersende kerkcultuur, maar dat zij deel gaan uitmaken van het lichaam van Christus dat op aarde gestalte krijgt in verschillende kerken en gemeenten. Het gaat niet om gelijkschakeling aan de kerk, maar om inschakeling in het koninkrijk.

Als zendingsgemeenten binnen een kerkverband als een 'probleem' worden benoemd, omdat zij niet volledig overeenstemmen met de heersende kerkcultuur is het zicht op het koninkrijk van God ver te zoeken. Binnen de CGK zal beseft moeten worden dat er vele verschillende verschijningsvormen van de kerken in het koninkrijk zijn. Eén kerk, in meervoud, zoals R. de Reuver in de titel van zijn proefschrift verwoordt.⁶⁰

1.5.4 Leren van nieuwelingen

In Hand. 10 en 15 lezen we dat de eerste gemeente ook moest leren van nieuwelingen. In de ontmoeting tussen Petrus en de heiden Cornelius vindt er een grote verandering plaats in Cornelius, maar ook Petrus keert terug als een veranderd mens. Vanuit die ervaring kan hij later op het apostelconvent in Jeruzalem spreken over de toelating van heiden-christenen zonder de voorwaarde van de besnijdenis. Zijn aanbevelingen kunnen ook de kerken in deze tijd richting geven bij de verwelkoming van nieuwe christenen en nieuwe kerken:

---

⁵⁸ Hand. 15 :23-31

⁵⁹ Hand. 15 :1.2

⁶⁰ Reuver, R de., *Eén kerk in meervoud. Een theologisch onderzoek naar de ecclesiologische waarde van pluraliteit* (Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2004) 359 pp.

*God kent de harten*⁶¹ Petrus begint met de te zeggen dat God de mensen van binnen kent, en hun harten doorziet. Dat zet de gevestigde kerken op hun plaats als het gaat over de beoordeling van wat echt en niet-echt is. Het is onmogelijk en onwenselijk een nieuw-gelovige die toetreedt tot de kerk af te meten aan kerkelijke criteria en kenmerken.

God heeft hun de Heilige Geest gegeven, net als aan ons⁶². Petrus wijst hier blijkbaar op uiterlijke tekenen van Gods Geest bij de nieuwe gelovigen. Dat is een stilzwijgende verwijzing naar het teken van de besnijdenis. Door de besnijdenis werd men ingelijfd in Israël. Geloof in Christus en het ontvangen van de Geest betekent dat men ingelijfd is in het nieuwe volk van God, dat bestaat uit Joden en heidenen samen. Petrus (en de anderen) hebben die tekenen van de Geest blijkbaar herkend. Er staat niet hoevél van de Heilige Geest bij de nieuwe gelovigen zichtbaar was, maar er waren tekenen dat Hij er was.

God heeft geen onderscheid gemaakt tussen gelovigen uit de Joden en gelovigen uit de heidenen.⁶³ Petrus zegt hier: als God geen verschil maakt, moeten wij het ook niet doen. Hun hart is gereinigd, niet door de besnijdenis (of door welk ander ritueel voorschrift dan ook), maar door het geloof.

Petrus eindigt zijn toespraak met een oproep. Hij zegt: ‘Waarom wilt u God dan trotseren door op de schouders van deze leerlingen een juk te leggen dat onze voorouders noch wijzelf konden dragen? *Nee, we geloven dat we alleen door de genade van de Heer Jezus gered kunnen worden, op dezelfde wijze als zij.* Dat was een verrassende uitspraak, zeker tegenover hen die niet konden geloven dat het allemaal ‘echt’ was met die heidenen die christen waren geworden. Petrus maakt hier duidelijk dat deze toetreders de gemeente confronteren met de diepste kern van geloven. ‘*En de hele vergadering werd stil...*’⁶⁴

De zendingsgemeenten binnen de CGK confronteren de gevestigde kerken eveneens met de vraag wat hun identiteit uitmaakt. Wat maakt onze kerk tot kerk, tot lichaam van Christus? Hopelijk zal die bezinning in stilte resulteren in een uiterst bescheiden benadering van nieuwe gemeenten, waarbij de dankbaarheid over Gods werk overheerst. Elke poging om een nieuwe gelovige langs de meetlat van onze cultuur en gewoonten te leggen is gedoemd te mislukken. In de trits *Belonging, Believing en Behaving*⁶⁵ komt *Behaving* (kerkelijk aangepast gedrag) in de regel als laatste of helemaal niet. Een mens komt niet tot bekering door zich te gaan gedragen als een traditionele christen, maar door geloof in Jezus Christus. Steeds zal de kernvraag moeten zijn: Is dit Gods werk? Zijn er vruchten van de Geest te zien? Is er geloof? Bouwt God zijn koninkrijk door deze gemeente?

1.5.5 Integratie

Het integratieproces van nieuwe gemeenten/ zendingsgemeenten in een bestaand kerkverband (in dit geval de CGK) is niet eenvoudig. Er zijn een aantal principes met betrekking tot integratie af te leiden uit de innige relatie tussen de gemeente van Jeruzalem en Antiochië. Antiochië is de zendingsgemeente die is ontstaan na missionair werk vanuit Jeruzalem. Kenmerken van de onderlinge relatie tussen beide gemeenten:

---

⁶¹ Handelingen 15: 8

⁶² Handelingen 15: 8

⁶³ Handelingen 15: 9

⁶⁴ Handelingen 15 : 10, 11

⁶⁵ De termen komen uit Stuart Murray's boek: *Church after Christendom*, 2005, pp 233

Gemeenschap:

Vertegenwoordigers van beide gemeenten bezochten elkaar: er was een goed contact en men wist wat er bij de ander speelde. De profeten Judas en Silas uit Jeruzalem functioneerden probleemloos in Antiochië en Silas bleef daar⁶⁶. En ook Barnabas verruilde Jeruzalem voor Antiochië. Ze herkenden Gods werk in elkaar: Barnabas verheugde zich toen hij de vruchten van genade waarnam in die nieuwe zendingsgemeente. Het is van groot belang dat zendingsgemeenten en 'oude' gemeenten onderling een goed contact hebben. Dat meeleven moet niet alleen in formele vormen als kerkvisitatie gebeuren, maar ook in spontaan bezoek en andere ontmoetingsmomenten. De zendingsgemeenten zullen zo open mogelijk over hun functioneren moeten communiceren en publiceren, zodat mensen in andere gemeenten weten wat er gebeurt en daar in mee kunnen leven. Het vertellen van wat God doet is daarbij belangrijker dan het breed uitmeten van materiële zaken⁶⁷. Als de zendingsgemeente een deel- of wijkgemeente is van de moedergemeente, is er vaak sprake van gemeenschap doordat leden uit de moedergemeente participeren in het opstarten van de zendingsgemeente.

Steun

Antiochië gaf Jeruzalem materiële steun in tijden van honger. In het Nieuwe Testament zien we herhaaldelijk dat de zendingsgemeenten hun moedergemeente bijstaan⁶⁸, maar Paulus legt er nadruk op dat het ook omgekeerd kan, het hangt er van af waar op een bepaald moment respectievelijk de overvloed en het gebrek zijn.⁶⁹ Een rijke gemeente kan een armlastige zendingsgemeente steunen, maar een rijke zendingsgemeente kan ook een verarmde traditionele kerk bijstaan. De eerste situatie zal het vaakste voorkomen. Het is de taak van moedergemeenten en van rijke bestaande kerken om zendingsgemeenten van de benodigde middelen te voorzien.

Differentiatie

Er was oog voor verschillen in achtergrond tussen gelovigen uit de Joden en gelovigen uit de heidenvolken. Er was acceptatie van flexibiliteit in regelgeving: in Jeruzalem werden christenen nog besneden, maar voor de heidenen achtte men dat niet meer essentieel. De integratie van zendingsgemeenten in het kerkverband van de CGK zal voldoende recht moeten doen aan de forse verschillen die er zijn tussen 'oude' gemeenten en zendingsgemeenten qua subcultuur en theologie. Net zoals in de eerste gemeenten zal alleen de liefde de onderlinge verschillen in kerkelijke praktijk kunnen overbruggen. Dat houdt in dat het kerkverband de nagestreefde eenheid en algemeen geldende kerkelijke regelgeving los zal moeten laten waar het gaat over zendingsgemeenten. Het is in de praktijk van het kerkelijk leven al min of meer toegestaan dat gemeenten met andere inzichten afwijken van de synodebesluiten, bv het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling en andere liedbundels. Gelet op de onmogelijkheid om de bestaande kerken al op één noemer te krijgen is het irreal om van zendingsgemeenten te eisen dat ze de kerkelijke regels exact navolgen.

Gezag en regelgeving

---

⁶⁶ Handelingen 15: 32

⁶⁷ Handelingen 14: 27

⁶⁸ Hand. 11 : 29; 2 Kor. 8 en 9

⁶⁹ 2 Kor. 8 :14

Antiochië aanvaardde het geestelijk gezag van Barnabas en hield zich aan de instructies van de vergadering uit Jeruzalem. Dat is een voorbeeld voor zendingsgemeenten dat zij het geestelijk gezag van de moedergemeente dienen te erkennen. Zendingsgemeenten die binnen het CGK kerkverband functioneren staan in de ontstaans- en groeifase principieel onder het gezag van de kerkenraad van de moedergemeente. De werkers in de zendingsgemeente staan onder verantwoordelijkheid van die kerkenraad. De zendingsgemeenten leggen verantwoording af aan de classis. Zo wordt voorkomen dat de zendingsgemeente een werkplaats voor hobbyisten wordt, waar ieder met de beste bedoelingen naar eigen inzicht handelt. De God van de bijbel wil dat alle dingen met orde geschieden⁷⁰ Jonge gelovigen kunnen veel leren van gelovigen die al langer op de weg van het geloof zijn.

1.5.6. Kenmerken van de zendingsgemeente

Herinnering

De kerk van nu die geroepen is om Gods grote daden te verkondigen is een kerk waarin ook de heidenen zijn ingesloten. Het is opvallend dat zowel de opdracht tot gastvrijheid in het OT als die tot zending in het NT wordt onderbouwd met de herinnering aan wie wij eerst waren - slaven en vreemdelingen - en wie wij door Gods genade nu mogen zijn. Vanuit dit perspectief zal de CGK de juiste bijbelse bescheidenheid kunnen opbrengen om nieuwe mensen en nieuwe gemeenten welkom te heten.

apostolisch en missionair

De kerk is volgens de geloofsbelijdenis van Nicea 'apostolisch'⁷¹. Zij is ontstaan uit zending en naar haar aard zendingskerk. Dat is meer dan: 'aan zending doen'. Zij ademt in al haar activiteiten, ook in de verkondiging, een missionaire geest. Om W. Verboom te citeren: '*Het missionaire is niet alles, maar alles in de gemeente is wel missionair*'.⁷² Het missionaire karakter van de gemeente wordt overal in het NT als vanzelfsprekend voorondersteld.⁷³ Haak heeft duidelijk gemaakt in zijn *Metamorfose*, dat de zendende kerk mee verandert in het zendingsproces⁷⁴ De relatie tussen zendende kerk en zendingsgemeente is geen eenzijdige relatie van geven en ontvangen. Beide 'partijen' geven en beiden ontvangen. Kerken zullen dat ervaren als ze een ecclesiacentrisch perspectief inruilen voor een theocentrisch perspectief, dus als het hen te doen is om de uitbreiding van Gods koninkrijk in plaats van uitbreiding van het ledental van 'onze' kerk. Dat het zendingskarakter van de kerk praktische consequenties heeft, blijkt uit Paulus' concrete aanwijzingen voor een eredienst waarbij belangstellenden 'van buiten' worden betrokken⁷⁵. Ook elders in het NT blijkt steeds weer het missionaire karakter van de gemeente. Zo wordt bijvoorbeeld over de

---

⁷⁰ 1 Kor. 14.

⁷¹ De *geloofsbelijdenis van Nicea* is de tekst waarin voor de eerste keer in de christelijke geschiedenis de fundamentele leerstellingen van het christendom werden vastgesteld, Constantinopel, 381

⁷² Verboom, W., *De Alpha-cursus onderzocht: Een onderzoek naar hedendaagse missionaire catechese* (Zoetermeer: 2002, uitgeverij Boekencentrum) p. 118

⁷³ Zie Swigchem, D. van, *Het missionaire karakter van de christelijke gemeente volgens de brieven van Petrus en Paulus*, Kampen: Kok, 1955. Ook A. Noordegraaf heeft dat uitgebreid beschreven: 'Vijf broden en twee vissen', in: *Gij die eertijds verre waart...*, Tukker C.A., e.a. (red), (Utrecht: 1978), p. 9-59.

⁷⁴ Haak, C.J., *Metamorfose: Intercultureel begeleiden van kerken in een niet-christelijke omgeving* (Zoetermeer: 2002)

⁷⁵ 1 Kor. 14

ouderlingen gezegd dat zij *'goed bekend moeten zijn bij de buitenstaanders'*⁷⁶. De diakenen zullen *'vrijmoedigheid'* ontvangen, een echt missionaire eigenschap, die we ook vinden in Hand. 4. Paulus zegt dat de gemeente hem moet volgen bij deze missionaire inzet, *'zoals ook ik Christus volg'*⁷⁷.

Het NT is geschreven in een zendingssituatie, de brieven in het NT zijn geschreven aan gemeenten met grote aantallen jonggelovigen zonder kerkelijke achtergrond. Er waren veel gemengde huwelijken. Er waren veel leden die als enige in hun gezin of familie christen waren. Dat leverde allerlei specifieke vragen en kwesties op die we ook vandaag tegenkomen in jonge gemeenten met veel nieuwe gelovigen. Het is belangrijk dat kerkleiding en leden van traditioneel gereformeerde kerken inzien dat zij in dat opzicht - met vrijwel uitsluitend leden die komen uit generaties christendom – weinig overeenkomst vertonen met de situatie van de nieuwtestamentische gemeente. Een voorbeeld daarvan is het spreken over de 'zwakken' in het geloof.⁷⁸ In een klassieke kerkelijke context wordt onder 'zwakken' vaak verstaan de kerkmensen, die een streng geweten hebben. In de context van toen was het anders. Paulus bedoelt met zwakken in het geloof: mensen die nog maar kort christen zijn, die *'in hun geweten nog niet los zijn van de afgod'*. Degenen die al langer christen zijn, dienen hen tegemoet te komen en hun geweten te ontzien. Dat zijn belangrijke principes om te vertalen naar onze situatie. Hoe moeten kerken, die stammen uit jarenlange tradities waarin relatief weinig mensen 'uit de wereld' binnenkwamen, omgaan met gemeenten waarin nieuwe gelovigen sterk vertegenwoordigd zijn? Paulus' spreken over de omgang met de zwakken in de gemeente, vormt een deel van het antwoord op die vraag.

De Grieken een Griek

De kerk is geroepen om dienstbaar te zijn. Paulus zet missionair en dienstbaar naast elkaar als hij de Korinthiërs schrijft dat hij verlangt om 'voor iedereen een slaaf te willen worden om zo veel mogelijk mensen te winnen' voor het evangelie⁷⁹. Missionair zijn gaat dus gepaard met dienstbaarheid. Als Paulus de gedachte van dienstbaarheid gaat uitwerken benadrukt hij de noodzaak om zo dicht mogelijk bij de ander te komen. Hij wil voor de Joden als een Jood zijn, voor de Grieken een Griek, voor de zwakken een zwakke, hij doet alles voor het evangelie. Toen de Zoon van God mens werd, nam Hij de gestalte van een dienstknecht aan, schrijft Paulus⁸⁰. Hij kwam in de realiteit van het menselijk leven, zonder zijn identiteit op te geven. Zo is de kerk geroepen om in de context van de haar omringende samenleving in te gaan zonder haar identiteit op te geven.⁸¹ Zij blijft aan de binnenkant dezelfde, maar neemt verschillende vormen aan in verschillende situaties. Daarbij heeft ze net als Paulus de intentie om voor 'de Joden als een Jood en voor de Grieken als een Griek te zijn', om zoveel mogelijk mensen te winnen voor het evangelie⁸².

Paulus deed geen water bij de wijn als het om het evangelie ging. Het ging hem in steeds wisselende omstandigheden altijd weer om Jezus, de gekruisigde Christus. Maar in uiterlijke of minder essentiële dingen wist Paulus zich vol liefde aan te passen aan zijn gehoor. Deze houding hebben wij in de kerken van nu ook weer nodig. In de

---

⁷⁶ in 1 Tim. 3

⁷⁷ 1 Kor. 9, 10 en 11

⁷⁸ in 1 Kor. 8 en 9

⁷⁹ 1 Kor. 9 :19

⁸⁰ in Fil. 2 : 1 – 9

⁸¹ Paas, S., *Jezus als Heer in een plat land. Op zoek naar een Nederlands evangelie* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2001), p. 26-42

⁸² 1 Kor. 9 : 27vv

missionaire situatie van Nederland in de 21^e eeuw komt het aan op radicaliteit en flexibiliteit. Radicaal als het gaat om de inhoud van onze boodschap. Flexibiliteit als het gaat om de ruimte voor nieuwe gelovigen met een andere culturele achtergrond. Zo zal de vormgeving van een samenkomst in een behoudende plattelandsgemeente verschillen van die in een nieuwe gemeente in Haarlem. Ze zijn beide christelijk-gereformeerd en de boodschap van kruis en opstanding klinkt in beide gemeenten, maar ‘missionaire dienstbaarheid’ vraagt om aanpassing van de vormen aan de gesprekspartner, ‘opdat we iemand zouden winnen’. Dat vraagt inleving in het levensgevoel en de denkwijze van de mens van vandaag en de bereidheid hun taal te leren spreken en de metaforen te gebruiken die zij begrijpen.

1.5.7. Confessionele en kerkordelijke aspecten van de zendingsgemeente

Belijdenisgeschriften

De algemene belijdenisgeschriften verwijzen nauwelijks naar de missionaire opdracht van de gemeente, met uitzondering van de hierboven al genoemde belijdenis van Nicea die belijdt dat de kerk ‘apostolisch’ is. Deze uitdrukking verwijst naar het hart van de kerk, de verkondiging door de apostelen. Deze belijdenis vindt zijn oorsprong in het dooponderwijs aan nieuwe gelovigen en is dus ontstaan in een missionaire situatie.

De gereformeerde belijdenisgeschriften⁸³ hebben weinig aandacht voor de missionaire opdracht van de gemeente. Er waren in de tijd van de Reformatie andere prioriteiten. Er moesten dwalingen bestreden worden en de rechte leer moest verdedigd en onderwezen worden. Het front waarop de Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels strijden is dat van de ene christelijke kerk tegen de andere. Wel gepeperde uitspraken over de paapse mis, maar geen stelling name ten opzichte van de islam. De Nederlandse Geloofsbelijdenis geeft in artikel 29 een uiteenzetting over hoe de ware van de valse kerk te onderscheiden is: door zuivere bediening van woord en sacramenten en handhaving van kerkelijke tucht. De Nederlandse Geloofsbelijdenis verschaft zo twee basale criteria voor de beoordeling van de zuiverheid van zendings- en andere gemeenten. In de Heidelbergse Catechismus komen slechts zijdelings opmerkingen voor over het missionaire karakter van de gemeente⁸⁴. Alles bij elkaar biedt het confessioneel gedachtegoed van de kerk op missionair gebied weinig waar de kerk in deze tijd mee uit de voeten kan.

Kerkorde (CGK) en zendingsgemeente

De Christelijke Gereformeerde kerkorde is niet geschreven om het missionaire karakter van de kerk te benadrukken. Ze is primair ontworpen om het gemeentelven ordelijk te regelen. Toch vinden we wel aanknopingspunten voor missionair gemeente zijn.⁸⁵ De regeling voor de buitenlandse zending begint met een omschrijving van het doel van zending: ‘Teneinde aan niet gekerstende en ontkerstende volken het Evangelie te verkondigen en hen die tot het geloof gekomen zijn en de heilige doop

⁸³ de zg Formulieren van Enigheid, de belijdeniscanon waarop gereformeerde christenen elkaar vinden en aanspreken, deze drie belijdenisgeschriften zijn: de *Heidelbergse Catechismus*, opgesteld door Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus in 1563; de *Nederlandse Geloofsbelijdenis*, opgesteld door Guido de Brès in 1561 en de *Dordtse Leerregels*, opgesteld door de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619. Deze laatste heet ook wel: de *Vijf Artikelen tegen de Remonstranten*.

⁸⁴ Bv. in antwoord 86 (waarom we goede werken moeten doen): ‘dat door onze godvrezende levenswandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden’. De Catechismus stimuleert ons tot persoonlijk getuigen met woorden en daden.

⁸⁵ *Kerkorde van de CGK*, p. 29 vv

*ontvangen hebben te vergaderen in zelfstandige gemeenten, alsmede deze gemeenten desgewenst bij te staan bij de opbouw van eigen kerkelijk leven, worden missionaire predikanten en andere zendingswerkers uitgezonden*⁸⁶. De doelgroep, doel en methode is hier omschreven. De gevestigde kerken hebben een ondersteunende houding en zijn bereid deze gemeenten te dienen bij de opbouw van hun eigen kerkelijk leven. De hele lijn van dit artikel is er één van dienstbaarheid. Hier spreekt verlangen uit naar Gods werk in mensen en het besef dat zij vanwege hun eigen cultuur een ‘eigen kerkelijk leven’ zullen moeten opbouwen. Dat impliceert dat de nieuwe kerk geen kopie van de oude hoeft te zijn. Dat is een positieve notie in de discussie over zendingsgemeenten. In de regeling voor de evangelisatie vinden we enkele prachtige opmerkingen. *‘Naar de eis van Gods Woord is de kerk zendingskerk, ook in eigen land, en heeft elke kerkenraad, classis en synode de roeping om de uitbreiding van Gods Koninkrijk te bevorderen door het Evangelie, hetzij door prediking, hetzij door lectuurverspreiding, hetzij door andere middelen, te brengen waar het niet of zeer onzuiver is’*⁸⁷ De kerk is zendingskerk, ook in eigen land. Evangelisatie is geen extraatje voor enthousiastelingen, maar een bijbelse opdracht voor elke gemeente. Het gaat in de ‘uitbreiding van Gods Koninkrijk’ niet om het vermeerderen van het aantal mensen dat zich precies aan onze voorschriften houdt. Het noemen van ‘andere middelen’ naast prediking en lectuurverspreiding biedt ruimte om in deze tijd serieus bezig te zijn met gemeentestichting als middel voor evangelisatie.

In de CGK worden vastgestelde bevestigingsformulieren gebruikt om ambtsdragers te bevestigen in hun bediening. Daarin wordt verwezen naar de missionaire roeping van de gemeente in het algemeen en van de ambtsdragers in het bijzonder.

Het formulier voor de bevestiging van predikanten noemt zijn toerustende taak voor evangelisatie door de gemeente. Het formulier voor de bevestiging van ouderlingen roept ouderlingen op door hun handel en wandel anderen te winnen voor Christus.⁸⁸

In het formulier voor de bevestiging van diakenen is geen verwijzing te vinden naar de missionaire opdracht. De missionaire roeping van de gemeente en haar ambtsdragers komt in de formulieren dus terloops aan de orde, maar de grondtoon is duidelijk: de gemeente wordt aangespoord om ‘een leesbare brief van Christus’ te zijn, in de wetenschap dat God dit gebruikt om zijn koninkrijk uit te breiden.

1.6 Samenvattend

Als afsluiting van de zoektocht naar Bijbelse, confessionele en kerkordelijke aanknopingspunten trekken de samenstellers van *Gelijkschakelen of inschakelen* de volgende conclusies:

- In het Nieuwe Testament is de gemeente vanzelfsprekend een missionaire gemeente, gegrepen door de opdracht van de Heiland om het evangelie te brengen dichtbij en ver weg. De Geloofsbelijdenis van Nicea spreekt uit dat het missionair zijn behoort tot het wezen van de kerk, ze is naar haar aard ‘apostolisch’.
- We moeten oppassen dat we de zaak van ónze kerk niet voor de zaak van Gods koninkrijk schuiven.

---

⁸⁶ *Kerkorde van de CGK*, artikel 21

⁸⁷ *Kerkorde van de CGK*, bijlage 19, artikel 21

⁸⁸ *Kerkorde van de CGK*, artikel 22

- Wat betreft de benadering van zendingsgemeenten kunnen traditionele kerken naar de geest van Handelingen 15 het werk van God leren herkennen, Gods initiatief volgen en daaraan ruimte bieden.
- In het proces van integratie zullen begrippen als steun en gemeenschap minstens zo zwaar moeten wegen als regels en voorschriften.
- Traditionele kerken zullen nieuwe gelovigen die zich bij de gemeente voegen welwillend benaderen als ze in gedachten houden waar ze zelf vandaan gekomen zijn.
- De incarnatiegedachte wijst de weg om de verkondiging van het evangelie een cultureigen uitstraling te laten hebben, zoals Paulus voor de Grieken als een Griek was, om op die manier zoveel mogelijk mensen te behouden. Het gaat om radicaliteit en flexibiliteit. Radicaal wat betreft de boodschap van genade, flexibel als het gaat om de ruimte die nieuwe gelovigen krijgen. Eén strakke regeling die altijd en overal geldt, is in strijd met dat principe.
- Gevestigde kerken zullen in hun gemeenteleven serieus rekening moeten houden met de binnenkomst van nieuwe gelovigen uit andere culturen of ongelovige belangstellenden. In het Nieuwe Testament zien we dat de gemeenten dat ook doen.
- De gereformeerde belijdenisgeschriften verschaffen criteria die dienstig kunnen zijn bij het beoordelen van zendingsgemeenten: zuivere bediening van Woord en sacramenten, handhaven van kerkelijke tucht. Diezelfde confessie waarschuwt voor het te hoog waarden van menselijke regels.
- De kerkorde wijst op de noodzaak uit te reiken naar de onbereikten, ver weg en dichtbij. Missionaire activiteit, ook in eigen land, is een bevel van God en dient met allerlei middelen ter hand genomen worden. Bijlage 21 leert ons dat we een dienstbare houding moeten hebben tegenover nieuwe gelovigen en ‘eigen zelfstandige gemeenten’ bevorderen. Dat schept kerkordelijk genoeg ruimte voor het bijbelse concept van zendingsgemeente. De vraag is niet *of* deze gemeenten een plaatsje kunnen krijgen binnen een bestaand kerkverband, maar *hoe*.⁸⁹
- Het invoegen van nieuwe gemeentes binnen het bestaande kerkverband gebeurt bij voorkeur door middel van een minimale regeling die maximale ruimte geeft aan zendingsgemeenten om hun eigen stijl te vinden, binnen de kaders van de Schrift en de belijdenis.⁹⁰

---

⁸⁹ *Kerkorde van de CGK*, bijlage 16, 19 en 21

⁹⁰ *Gelijkschakelen of inschakelen*, p. 15

Hoofdstuk 2 HET OPEN HUIS, zendingsgemeente in Haarlem-Schalkwijk

2.1 Ontstaan

2.1.1. Fusie en missionaire plannen in CGK Haarlem

Directe aanleiding tot het ontstaan van HET OPEN HUIS in Haarlem was de fusie tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken van Haarlem-Centrum en Haarlem-Noord, door Miranda Renkema beschreven in het jaarboek van de CGK (2005).⁹¹ Door het in gang zetten van een onteigeningsprocedure voor het kerkgebouw van CGK Haarlem Centrum werd de kerkenraad gedwongen na te denken over haar voortbestaan. Centraal in die bezinning was de overtuiging dat de CGK, hoewel klein in aantal, een gemeente was met betekenis en opdracht voor de stad. Haarlem is een stad in donker Noord-Holland, en kent dezelfde problematiek als andere grote steden in het westen van Nederland. Diverse opties werden overwogen en uiteindelijk werd gekozen voor een fusie met CGK Haarlem-Noord. De gemeenten van Haarlem-Centrum en Haarlem-Noord deelden het verlangen om missionair aan de slag te gaan. Door de fusie kwamen veel mogelijkheden samen: een eigen kerkgebouw als uitvalsbasis, veel mankracht en genoeg financiële middelen om daadwerkelijk 'iets missionairs' te beginnen. Concreet werd daarbij gedacht aan activiteiten in een grote multiculturele wijk in het zuid-oosten van de stad, met de hoop dat als alle plannen onder Gods zegen tot uitvoer mochten komen daar eventueel een nieuwe gemeente zou kunnen ontstaan. Het geld dat vrijkwam door de verkoop van het kerkgebouw reserveerde de kerkenraad deels voor het missionaire werk. Een eerste stap was de aanstelling van een full-time missionair werker. Vanaf 1 september 2004 is Dick van den Boogaart aan deze gemeente verbonden als missionair werker en sinds oktober 2006 als evangelist.

2.1.2. Eerste contacten

De contacten met bovengenoemde wijk werden voor het eerst gelegd in de zomers van 2003 en 2004. Dat gebeurde met het 'Sonrise-project'⁹². Door verschillende kerken uit heel Haarlem werd hieraan meegedaan. Tijdens een Sonrise-project wordt onder leiding van een team christen-sporters van "Athletes in Action" intensief met kinderen en jongeren in een bepaalde wijk gesport, contacten gelegd en over het evangelie verteld. De contacten die uit de eerste Sonrise-week ontstonden zijn gecontinueerd in de vorm van een tweewekelijkse volleybalclub in de wijk. Vanuit de gefuseerde CGK gemeente⁹³ werd een "Commissie Schalkwijk" gevormd die als taak kreeg het missionaire verlangen om te zetten in visie en beleid. Deze commissie zette een Emmaüskring⁹⁴ op in de wijk en maakte een profielschets voor de te benoemen missionair werker. Na de aanstelling van de missionair werker in 2004 kwam het werk

---

⁹¹ Renkema-Hoffman, M., 'Noodgreep of door God gegeven kans', in: *Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2005*, Linden, G.P.M. van der, (red) (Motief, Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2005) p. 295-297

⁹² een project van organisatie Athletes in Action, met als doel door middel van het geven van sportclinics contacten te leggen met de jeugd in een bepaalde wijk, zie de website: www.athletesinaction.nl

⁹³ de Goede Herderkerk in Haarlem-Noord

⁹⁴ Emmaüs: een cursus om mensen kennis te laten maken met het christelijk geloof en de christelijke gemeente en te laten groeien in discipelschap. Een project van IZB, GKV en CGK

in een stroomversnelling. Zijn aanpak bestond uit een intensieve periode van contacten leggen en een netwerk opbouwen met allerlei organisaties en instanties die werkzaam zijn in de wijk, zoals scholen, de wijkagent en de politiek van de gemeente Haarlem. Middels een grote mailing naar alle adressen in de wijk werd het werk onder de aandacht gebracht. December 2004 was de eerste grootschalige presentatie in de wijk: een kerstmarkt met kerstzang. Vanaf januari 2005 werden eens per maand op zondagmorgen evangelisatiebijeenkomsten gehouden, daarnaast werden allerlei kleinschaliger activiteiten opgezet zoals een inloophuis, een kinderactiviteit op woensdagmiddag, Rock Solid voor tieners, een Bijbelcursus en Nederlandse taallessen.

2.2 Ontwikkeling

2.2.1 Snelle groei missionair project

In de jaren 2005-2007 vonden alle activiteiten plaats in verschillende gehuurde gebouwen. De activiteiten op maatschappelijk-diaconaal terrein breidden steeds meer uit: HET OPEN HUIS kreeg een maatschappelijk werkster (stagiaire CHE), werd uitdeelpunt van de voedselbank Haarlem, er kwam een kledingbeurs, Alpha-cursus. Verschillende kleine projecten werden opgestart vanuit concrete nood. Sommige bleken levensvatbaar, andere niet (volkstuintje). Een grote groep van bevlogen vrijwilligers, grotendeels afkomstig uit de moedergemeente maakte al deze activiteiten mogelijk. In deze periode was er sprake van een snelle aanwas van het aantal gemeenteleden. Mensen van diverse etnische achtergrond kwamen op allerlei manieren in aanraking met HET OPEN HUIS en vonden de weg naar de kerk. De nieuwe gemeenteleden volgden een doop- en introductiecursus als voorbereiding op geloofsbelijdenis en/of doop.

De snelle groei vroeg veel van de missionair werker en de kerkenraad. Zij zagen zich geconfronteerd met voor een CGK gemeente nieuwe vragen waarvoor dus niet teruggevallen kon worden op bestaand kerkenraadsbeleid, bijvoorbeeld het omgaan met multiculturaliteit, de invulling van de diensten, doopaanvragen van ex-moslims, financiële vragen aan de diaconie, omgaan met (illegale) vluchtelingen.

Het hoge tempo van de ontwikkelingen in deze periode spoorde niet met de noodzaak aan evenwichtige bezinning op allerlei vragen. Dat is een van de redenen dat er spanning ontstond tussen de werkers in het missionaire veld en de kerkenraad onder wiens verantwoordelijkheid dit werk plaatsvond. Deze interne spanning ging ten koste van de intensieve aandacht die in deze fase nodig was voor de groei van de gemeente en de verdieping van het gemeentelven. Door onderlinge miscommunicatie en verstoorde verhoudingen ontbrak het aan de zorgvuldigheid en wijsheid waar deze dynamische fase om vroeg. Soms had dat tot gevolg dat enthousiaste toetreders ook weer teleurgesteld de kerk de rug toekeerden.

Naarmate de omvang van de gemeente en de activiteiten groeide werd de behoefte aan bezinning en meer structuur in de organisatie groter. De financiële consequenties van de snelle groei van het missionaire project werden voelbaar. In oktober 2006 werd HET OPEN HUIS officieel geïnstalleerd als wijkgemeente van CGK Haarlem, met de status van zendingsgemeente in overeenstemming met de kerkelijke regeling en werd de missionaire werker als evangelist verbonden aan deze gemeente.

2.2.2 Splitsing kerkelijk en maatschappelijk-diaconaal werk

In september 2007 werd de stichting Steun Het Inloophuis opgericht en daarmee werd een splitsing aangebracht tussen de kerkelijke gemeente enerzijds en de maatschappelijk-diaconale activiteiten anderzijds. De kerk zal zich in hoofdzaak blijven richten op evangelisatie, gemeente-opbouw en toerusting. Alle activiteiten op diaconaal-maatschappelijk gebied, (kort gezegd alles wat in de WMO⁹⁵ verstaan wordt onder 'ontmoeting en ondersteuning') werden ondergebracht in de Stichting Steun Het Inloophuis. Hoewel de Stichting zich dus niet richt op evangelisatie is de grondslag christelijk en werken de medewerkers vanuit een bijbelse visie en principes. Geïnspireerd door het evangelie van Jezus Christus zijn zij bewogen met de medemens en voelen zich geroepen tot naastenliefde in woord en daad.

2.2.3. Een eigen pand

In de zomer van 2005 kwam een vervallen schoolgebouw aan de Professor Boumanstraat in beeld als geschikt pand voor de activiteiten van HET OPEN HUIS. De woningbouwvereniging kocht het pand, de Christelijke Gereformeerde Kerk Haarlem meldde zich als huurder en in september 2007 was dit pand beschikbaar voor de kerkdiensten en alle overige activiteiten van kerk en Stichting. Niet iedere bewoner in de Professorenbuurt was in eerste instantie even blij met 'een kerk' in hun wijk⁹⁶, de gemoederen liepen zelfs zo hoog op dat het gebouw werd gekraakt door christen-vijandige actievoerders. De missionair werker en de medewerkers van HET OPEN HUIS hebben zich veel inspanningen getroost om de contacten met de buurtbewoners op een goed peil te brengen en te houden, door middel van participatie in buurtcomité, wijkvergaderingen en overlegplatforms. Dat heeft erin geresulteerd dat HET OPEN HUIS nu wordt gezien als een gewaardeerd gesprekspartner in allerlei netwerken: zowel religieus (pastoresconvent Schalkwijk)⁹⁷ als sociaal (welzijnsorganisaties en geestelijke gezondheidszorg) als op cultureel-maatschappelijk gebied: als partner in het platform MCS (Multicultureel Schalkwijk)

Samenvattend: het verlangen van de moedergemeente is werkelijkheid geworden. Er is een nieuwe gemeente ontstaan. Met pijn moest een gemeente opgeheven worden, maar er zijn nieuwe deuren in Schalkwijk opengegaan. De pioniersfase is voorbij, hoewel de gemeente nog jong (en soms onvolwassen) is. De Open Huis gemeente staat nu voor de uitdaging om open en missionair te blijven en tegelijkertijd te werken aan versterking en verdieping van het gemeentelven.

2.3 Context: geografisch, sociaal-demografisch, religieus

2.3.1. Geografisch:

Schalkwijk is een typische naoorlogse wijk in het zuidoosten van Haarlem, gebouwd in de jaren 60 en 70. De sfeer wordt vooral bepaald door hoogbouw die is neergezet om de woningnood in Haarlem op te lossen. Schalkwijk is het grootste stadsdeel van Haarlem, en beslaat een kwart van het totale grondgebied van de gemeente. Op een totale bevolking van ca 150.000 inwoners in Haarlem wonen er ca 35.000 in deze wijk Schalkwijk. De minder financieel draagkrachtige Haarlemmers kwamen in de jaren na de bouw meer en meer in Schalkwijk terecht (goedkope woningen en sociale

⁹⁵ WMO: Wet Maatschappelijke Ondersteuning

⁹⁶ 'Geen koffie met blijde boodschap', artikel in Haarlems Dagblad, 25 april 2006

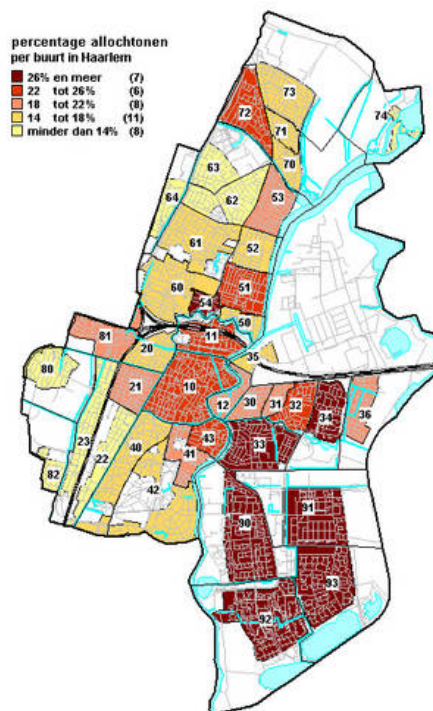
⁹⁷ Interconfessioneel overlegplatform bestaand uit rooms-katholieke en protestantse voorgangers

woningbouw). Het imago van de wijk is niet positief, er wordt gesproken over ‘het afvalputje’ van Haarlem. De arbeidsparticipatie is laag, de overlast en dreiging hoog. Volgens de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem⁹⁸ scoren de inwoners van Schalkwijk in vergelijking met de overige inwoners van Haarlem relatief hoog op verloedering en overlast, gevoel van onveiligheid, vermogensdelicten en dreiging. Veel bewoners vinden dat de buurt achteruit gaat en verwachten dat die nog verder achteruit zal gaan. Ze scoren relatief laag op sociale cohesie, gezondheid, tevredenheid en woonomgeving. Wel tevreden zijn de inwoners over het aantal winkels en andere voorzieningen. Het herstructureringsplan Schalkwijk 2000+ heeft als doel een meer evenwichtige opbouw van het stadsdeel tot stand te brengen en daarmee de sociale problematiek te verminderen.

2.3.2 Sociaal-demografisch

Schalkwijk is een stadsdeel van de gemeente Haarlem. Van de totale Haarlemse bevolking is 13 % van allochtone afkomst. Van de totale bevolking van de wijk Schalkwijk is 26 (of meer) % van allochtone afkomst⁹⁹. Voor de concentratie bewoners van allochtone afkomst in Haarlem zie onderstaand kaartje (Schalkwijk is wijk 90, 91, 92 en 93). Uit de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2007 blijkt dat inwoners van Schalkwijk gemiddeld een lager inkomen hebben dan het Haarlemse gemiddelde, en een hoger percentage werklozen (8,5 % tegen 5,3 in totaal Haarlem), en bijstandscilënten (7,1 % tegen 3,7% in Haarlem).

Percentage allochtonen in Haarlem naar buurt, 2008

⁹⁸ *Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007*, Haarlem, O en S, 2007

⁹⁹ gegevens van website gemeente Haarlem www.haarlem.nl, cijfers en statistieken

2.3.3. Religieus

Uit de gegevens van de gemeente Haarlem¹⁰⁰ blijkt dat Haarlem niet afwijkt van de landelijke trend, een toenemend percentage van de bevolking noemt zich onkerkelijk (64%). Ongeveer 18 % van de inwoners beschouwt zich in 2003 als katholiek. Haarlem is een bisdom en heeft een eigen bisschop, mgr Punt. Gereformeerden en Nederlands Hervormden vormen samen ongeveer 9 % van de bevolking. Tot de islam behoort 6,4 % van de bevolking, een percentage dat hoger ligt dan de landelijke trend. Rekening houdend met de verdeling van de bevolking in de wijk Schalkwijk mogen we er vanuit gaan dat het percentage dat zich tot de islam rekent in deze wijk ruim boven de 10 % uitkomt.

Kerkelijke gezindte in Haarlem, 2003		
kerkelijke gezindte	Haarlem Nederland	
Rooms Katholiek	18,2	30,4
Nederlands Hervormd	6,3	13,1
Gereformeerd	2,8	6,7
Islam	6,4	5,7
Overig	1,9	3,4
Geen kerkelijke gezindte	64,4	40,7
Totaal	100	100

Bron: CBS

¹⁰⁰ gegevens van de website van de gemeente Haarlem, www.haarlem.nl, cijfers en statistieken

Hoofdstuk 3 Identiteit van HET OPEN HUIS

3.1 Uitgangspunten en uitstraling

HET OPEN HUIS is een CGK gemeente met een eigen karakter. Dat heeft te maken met de ontstaansgeschiedenis en de ontwikkeling die ze heeft doorgemaakt. De identiteit van de gemeente is gevormd door het beleid van de kerkenraad in de aanloop naar het werk, en gedurende de beginperiode van het bestaan van HET OPEN HUIS. De context van de gemeente is eveneens een bepalende factor geweest. De identiteit van HET OPEN HUIS is te beschrijven vanuit de uitgangspunten en vanuit de uitstraling. Wat betreft de uitgangspunten denk ik dan aan vragen zoals:

- vanuit welke visie is het missionaire project gestart, wat voor gemeente had men voor ogen
- hoe is rekening gehouden met de context waarin het missionaire werk plaatsvond.
- welk beleid is er gevoerd.

Deze uitgangspunten zijn te destilleren uit beleidsdocumenten van CGK Haarlem: notulen, beleidsstukken, notities en verslagen van de kerkenraad, de commissie Schalkwijk en het missionair team. Wat betreft de uitstraling denk ik aan de kenmerken die mensen spontaan te binnen schieten als ze over HET OPEN HUIS spreken, de identiteit zoals die beleefd wordt door leden, gasten, bezoekers, externe contacten. Voor een beschrijving van de uitstraling baseer ik me op de uitkomsten van een enquête.

3.2 Identiteit van HET OPEN HUIS: de uitgangspunten

3.2.1 Missionair zijn is een opdracht van God

Het ontstaan van de gemeente van HET OPEN HUIS is de vrucht op gehoorzaamheid aan het bevel van Christus: *'Ga uit, verkondig het evangelie en maak alle volken tot mijn discipelen'*. Bij de kerkenraad van de gefuseerde CGK gemeenten van Haarlem - Centrum en Haarlem-Noord leefde sterk het besef dat de kerk in de stad een missionaire opdracht heeft. Doel van de missionaire activiteit op langere termijn was: gemeentestichting.¹⁰¹ Wat voor gemeente stond haar voor ogen? Volgens de gemeentevisie van CGK Haarlem: *'een open, vitale en gastvrije gemeente in Haarlem, een gemeente waar mensen zich welkom voelen en tot rust mogen komen.'*¹⁰² De moedergemeente beleefde het als een zegen van God, en als een antwoord op hun gebed dat zoveel mensen werden bereikt met de missionaire activiteiten in Schalkwijk.¹⁰³

Het missionaire project werd vormgegeven met naar buiten gerichte activiteiten, gericht op mensen die uit zichzelf de kerk niet zoeken. Evangelisatie op straat of in het winkelcentrum heeft daar vanaf het begin een plaats in gehad. Missionair zijn is overigens meer dan fysiek naar buiten treden, het vraagt inleving in de leefwereld van buitenstaanders en daarbij proberen aanknopingspunten te vinden. De Alpha-cursus is een goed voorbeeld van een dergelijke naar buiten gerichte activiteit waarmee veel nieuwe mensen worden bereikt. Daarnaast is het de overtuiging van de kerkenraad, dat actieve participatie in de wijk een manier is om als kerk in de buurt present en relevant

---

¹⁰¹ Renkema, M., 'Noodgreep of van God gegeven kans'

¹⁰² Beleidsplan Gemeenteopbouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk Haarlem, 2004, p. 11. De gemeentevisie 'de gemeente als herberg' is een gemeentemodel dat is ontwikkeld door Jan Hendriks.

¹⁰³ Vgl. 'Visiedocument HET OPEN HUIS', beleidsnotitie, missionair team, september 2006

te zijn. HET OPEN HUIS is een zendingsgemeente, dat impliceert dat de gemeente zich ook zelf weer aan zendingswerk toewijdt¹⁰⁴. In een visiedocument wordt de missionaire opdracht als volgt onder woorden gebracht: *‘De kerk van HET OPEN HUIS groeit uit tot een zelfstandige gemeente, met volwassen gelovigen. Maar altijd blijft zij missionair, blijvend op zoek naar nieuwe plaatsen en wegen om mensen te bereiken met het evangelie van de Here Jezus Christus.’*

3.2.2 Een christelijke gereformeerde kerk.

Echt gereformeerd

HET OPEN HUIS is de CGK dochter van de CGK Haarlem. De kleine groep gemeenteleden¹⁰⁵ die in 2006 uitgezonden werd om de nieuwe gemeenteplant mee te helpen opbouwen vormde de vrij homogene kern van de nieuwe gemeente. Zij waren zich wel bewust dat een eventuele nieuwe gemeente geen kopie van de moeder zou kunnen zijn. De werkgroep Schalkwijk die de eerste samenkomsten organiseerde en vormgaf baseerde zich in grote lijnen op de liturgie van de moedergemeente. Deze evangelisatiebijeenkomsten heetten in een beleidsdocument uit september 2005¹⁰⁶ nog ‘gewone’ christelijke gereformeerde diensten. In dit beleidsdocument wordt verwezen naar de kaders zoals aangegeven in het synoderapport¹⁰⁷. Wat betreft de inrichting van de erediensten baseren de opstellers van dat rapport zich op vier Bijbelse criteria¹⁰⁸:

- we komen samen tot eer van God,
- in gehoorzaamheid aan de Schrift,
- tot opbouw van de gemeente
- en spreken verstaanbaar voor alle mensen¹⁰⁹

Het rapport heeft hiermee het kader aangegeven waarbinnen zendingsgemeenten hun dienst kunnen inrichten, rekening houdend met de omgeving. HET OPEN HUIS toont haar gereformeerde karakter in de vrij sobere liturgie, maar ook in de centrale plaats die de woordverkondiging inneemt in de samenkomst. In de doop- en introductiecursus voor nieuwe leden is een deel opgenomen waarin toetreders uitgelegd krijgen wat ‘gereformeerd zijn’ betekent. Daarin is ruim aandacht voor uitleg van de kinderdoop, en de verbondsopvatting van de CGK. Het beleid van de kerkenraad is dat men verwacht dat toetreders die kleine kinderen hebben hun kleine kinderen laten dopen wanneer zij zich bij de gemeente aansluiten.

Anders gereformeerd:

De CGK wil zich niet laten leiden door star conservatisme, en evenmin door argeloze vernieuwingsdrang, maar door de vraag welke vorm dienstbaar is aan het doel. Daarom heeft de synode besloten de zendingsgemeenten op twee punten niet aan de kerkorde te houden: ‘de tweede dienst’¹¹⁰ is in missionaire situaties vaak niet mogelijk, wenselijk of haalbaar. Het ander punt betreft de liedkeus¹¹¹. Men heeft besloten de zendingsgemeente niet te verplichten tot het zingen van uitsluitend

---

¹⁰⁴ *Kerkorde van de CGK*, p. 29

¹⁰⁵ Een groep van 15-20 gemeenteleden uit de Goede Herderkerk, voor het merendeel uit de wijk Schalkwijk

¹⁰⁶ Vgl. de Conceptnotitie: ‘Structuren voor HET OPEN HUIS’, september 2005

¹⁰⁷ *Gelijkschakelen of Inschakelen*

¹⁰⁸ Zie 1 Korinthe 14

¹⁰⁹ Nader uitgelegd: geen tongentaal

¹¹⁰ kerkordelijk is vastgelegd dat in de CGK gemeenten twee keer per zondag een dienst wordt gehouden

¹¹¹ Kerkordelijk is vastgelegd dat er maar een beperkt aantal gezangen uit een beperkt aantal bundels gezongen mag worden.

psalmen en een vastgesteld aantal gezangen.¹¹² Het was voor het missionair team vanaf het begin duidelijk dat de nieuwe gemeente qua samenstelling en vormgeving geen doorsnee CGK gemeente zou zijn omdat zij kerk is in een totaal andere context. De kenmerken van de traditionele CGK gemeenten (generatiekerk, vrij homogene doelgroep, hoge mate van betrokkenheid) gaan niet op voor HET OPEN HUIS. Zij zoekt de verbinding met mensen die geen enkel raakvlak hebben met de kerk en zal daarom open en laagdrempelig, verstaanbaar en relevant moeten zijn. De samenkomsten worden gekenmerkt door eigentijds taalgebruik en muziek, een interactief moment in de dienst met ruimte voor inbreng en vragen van bezoekers. Het feit dat de volwassendoop (bij toetreders die als kind niet zijn gedoopt) plaatsvindt door onderdompeling wordt door gasten (en soms ook gemeenteleden) wel uitgelegd als evangelisch, hoewel er geen sprake is van overdoop. Datzelfde misverstand geldt voor het gebruik van de ziekenzalving in HET OPEN HUIS, wat in kerkelijk Nederland nog vaak als ‘evangelisch’ wordt beschouwd.

3.2.3 Multiculturaliteit

Schalkwijk was al in een vroeg stadium van de beleidsvorming gekozen als locatie voor het missionaire werk.¹¹³ Schalkwijk is een stadsdeel met een groot inwoneraantal, een divers samengestelde multiculturele bevolking en weinig kerkelijke aanwezigheid. Het feit dat Schalkwijk een hoog percentage bewoners van allochtone afkomst telt, was bekend. Er was binnen de moedergemeente twijfel of deze doelgroep ook bereikt zou worden.

Het totale activiteitsaanbod van de werkgroep Schalkwijk bij de start van het missionaire werk was gericht op een breed publiek: inloop, maatschappelijk spreekuur, kinderevangelisatie, Emmaüskring, Bijbelcursus, evangelisatiediensten, taallessen. Het aanbieden van een activiteit zoals Nederlandse taallessen geeft aan dat men vanaf het begin ook de allochtone doelgroep wilde bereiken. Met de maandelijkse kinderevangelisatie bereikte HET OPEN HUIS vooral allochtone kinderen. De missionaire werker heeft zich vanaf het begin gericht op de totale bevolking van de multiculturele wijk. In een eenvoudige matrix van ICP¹¹⁴ wordt HET OPEN HUIS ingeschaald op niveau 2: dat staat voor de aanpak dat de gemeente zich niet uitsluitend richt op allochtone bewoners, maar qua samenstelling een afspiegeling van de wijk wil zijn. Er is bewust gekozen voor Nederlands als voertaal in de samenkomsten in HET OPEN HUIS, en niet voor Engels. De gemeenteleden van allochtone afkomst zijn over het algemeen van plan in Nederland te blijven en willen graag in de Nederlandse samenleving integreren. Daarnaast beheersen niet alle allochtone gemeenteleden het Engels voldoende om de dienst te kunnen volgen. De dienst wordt niet vertaald, dat is geen bewuste keuze, maar meer een gevolg van het ontbreken van mensen en middelen daarvoor. De schriftlezing, een aantal liederen en een deel van de gebeden worden ook gedaan in het Engels, Farsi, Frans, Papiament of Spaans zodat gemeenteleden in ieder geval een of meer momenten in de dienst in hun moedertaal kunnen beleven.

De ontwikkeling van de multiculturaliteit is vanaf het begin een punt van aandacht geweest voor missionair team en kerkenraad. Het gaat om een ontmoeting tussen

---

¹¹² O.a. omdat ook veel ‘oude’ gemeentes zich evenmin aan deze regeling kunnen of willen houden. *Gelijkschakelen of inschakelen*, p. 24

¹¹³ Na het eerste Sonrise-project, 2003

¹¹⁴ ‘Status ICP-projecten’, werkdocument, besproken op een ICP toerustingsdag

mensen die het geloof in Jezus Christus delen, maar dat in een totaal andere cultuur (hebben leren) uiten. Gemeenteleden van allochtone afkomst hebben andere gewoontes m.b.t. kerkgang en gemeente-zijn, andere manieren van bidden, zingen en dansen. Mensen ontwikkelen een waardepatroon op grond van verschillende oriëntaties op het leven¹¹⁵. De ontmoeting tussen die waardepatronen krijgt concreet gestalte in de samenkomsten en dat vraagt van de leiding van de kerk kennis van de cultuurverschillen en veel geduld en wijsheid. Via contacten met andere gemeentestichtingsprojecten en uit literatuur over multicultureel kerk-zijn¹¹⁶ blijkt dat multicultureel kerk-zijn niet eenvoudig is. Het beleid van de kerkenraad van HET OPEN HUIS is gericht op integratie en participatie. De uitwerking en vormgeving daarvan is nog niet uitgekristalliseerd.

3.2.4 Maatschappelijk/diaconaal betrokken

In het beleidsplan gemeenteopbouw staat boven het hoofdstuk ‘De gemeente als open Herberg’: *‘ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt mij geherbergd.’*¹¹⁷ Het missionaire werk in Schalkwijk heeft van het begin af aan op twee sporen plaatsgevonden: enerzijds evangelisatie gericht op gemeentestichting, anderzijds daadwerkelijke hulp bij de actuele noden in de wijk. Uit de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2007 blijkt dat inwoners van Schalkwijk een lager inkomen hebben dan het Haarlemse gemiddelde, en een hoger percentage werklozen en bijstandsccliënten. Gelet op die uitkomsten is het niet verbazend dat de missionaire werkers van het eerste uur direct te maken kregen met allerlei vragen van maatschappelijk-diaconale aard door uitkeringsgerechtigden, bijstandsmoeders, allochtonen, vluchtelingen, zwervers en daklozen. Het ontplooiën van maatschappelijk-diaconale initiatieven ging gelijk op met activiteiten gericht op gemeentestichting. De Stichting Steun Het Inloophuis heeft nog niet voldoende financiële middelen om de maatschappelijk-diaconale hulpverlening te bekostigen zodat het maatschappelijk-diaconale werk nog grotendeels voor rekening van de kerkenraad van CGK Haarlem komt. De uitgangspunten wat betreft dit aspect zijn als volgt verwoord:

- *‘Wij geloven dat onvoorwaardelijk dienstbetoon hoort tot het wezen van de gemeente.*
- *HET OPEN HUIS pakt geen zaken op die door andere instanties worden gedaan. We helpen mensen om bij de juiste (professionele) hulpverlening terecht te komen.*
- *Missionair-diaconale projecten zijn geen verkapte werving voor de kerk, daarom is een heldere scheiding nodig tussen de puur kerkelijke activiteiten en de maatschappelijk-diaconale activiteiten. Het moet duidelijk zijn dat het hulpaanbod voor iedereen toegankelijk is.’*¹¹⁸

De maatschappelijk-diaconale hulp blijkt in de praktijk overigens wel vaak als ‘brug naar de kerk’ te fungeren. Het blijft altijd de vraag hoeveel van deze toetreders ‘rijstchristenen’ zullen blijken te zijn. Dat mag in de optiek van HET OPEN HUIS geen reden zijn om de mensen dan maar niet te helpen.

¹¹⁵ Zie het boek *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen*, van Geert en Gert-Jan Hofstede, (Amsterdam: uitgeverij Contact, 2005 (18^e druk) pp 352

¹¹⁶ Zie bv. Boersema, R, ‘Multiculturele en cultureel homogene kerken: niet tegenover, maar naast elkaar’. Lezing 30 mei 2007. En: Lugt, S. van der en Visser, R, Samen. Multiculturele opbouw van de christelijke gemeente (Rotterdam: uitgave MAR, z.j.) p.25-36

¹¹⁷ Mattheus 25,35

¹¹⁸ In: *Visie op HET OPEN HUIS*, beleidsnotitie van het missionair team, Haarlem, september 2007

3.3 Identiteit van HET OPEN HUIS: de uitstraling

In deze paragraaf gaat het om de vraag: hoe wordt de identiteit van HET OPEN HUIS in de praktijk beleefd en gezien. Hoe worden de uitgangspunten zichtbaar? Wat wordt gezien als meest kenmerkend voor de gemeente? Om het beeld te verhelderen is een klein praktijkonderzoek uitgevoerd. Aan ca 25 mensen die in meerdere of mindere mate bij HET OPEN HUIS betrokken zijn heb ik 5 vragen over HET OPEN HUIS voorgelegd. De ondervraagde personen kwamen deels van binnen uit HET OPEN HUIS en waren deels betrokken buitenstaanders. Zij vertegenwoordigen diverse (etnische) groepen in en rond HET OPEN HUIS, uit het CGK kerkverband, de CGK Haarlem, gemeenteleden en bezoekers, buurtbewoners, lokaal sociaal en kerkelijk netwerk. Voor een overzicht van de interviewvragen en de geënquêteerde personen zie bijlage 1 en 2.

De vraag over de identiteit:

3.3.1 Enquête- uitkomsten en conclusies:

Probeer in 3 kernwoorden de gemeente van HET OPEN HUIS te typeren

Dit was een open vraag. De antwoorden zijn gerubriceerd in de volgende hoofdcategorieën:

- I Open/laagdrempelig :
- II Bijbelgetrouw
- III Onderlinge liefde/saamhorigheid
- IV Maatschappelijk-diaconaal betrokken
- V Diversiteit
- VI Zwak qua menskracht
- VII Overige

Niet iedereen heeft zich gehouden aan het aantal van 3, sommige respondenten gaven minder, andere meer kernwoorden.

Kernwoorden voor HET OPEN HUIS

	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
Open, laagdrempelig	4	2	6
Bijbelgetrouw	3	4	7
Onderlinge liefde/saamhorigheid	13	3	16
Maatschappelijk/diaconaal betrokken	5	5	10
Diversiteit/multiculturaliteit	6	3	9
Zwak qua menskracht	3	-	3
Overige	7	3	10

Conclusies:

Onderlinge liefde en betrokkenheid worden het vaakst genoemd als kenmerk van HET OPEN HUIS. Daarna volgt de maatschappelijk-diaconale betrokkenheid.

De grondslag en de diversiteit worden in ongeveer gelijke mate als kenmerk gezien.

De verschillen tussen interne en externe beeldvorming van de gemeente:

- Intern en extern wordt de gemeente als open en laagdrempelig ervaren
- Intern en extern wordt de grondslag van de gemeente als kenmerkend beleefd

- De onderlinge liefde en saamhorigheid wordt vooral intern sterk beleefd.
- Zowel intern als extern wordt de maatschappelijk-diaconale component gezien als wezenlijk kenmerk van HET OPEN HUIS
- De diversiteit (waaronder multiculturaliteit) komt intern het meest naar voren
- Intern wordt gebrek aan menskracht gezien als kenmerkend voor de gemeente.

Enkele opmerkingen hierbij:

Een christelijke gereformeerde kerk

Wanneer we deze uitkomsten leggen naast de uitgangspunten dan zien we dat het (christelijke) gereformeerde karakter niet als opvallend kenmerk van de gemeente naar voren komt. De gemeente wordt Bijbelgetrouw genoemd. Nieuw toetredende gemeenteleden kozen ervoor lid te worden van HET OPEN HUIS om allerlei redenen, maar in de meeste gevallen niet omdat ze specifiek op zoek waren naar een kerk van gereformeerd belijden. Zij nemen de gereformeerde achtergrond erbij zonder daar uitdrukkelijk voor te hebben gekozen. Daarnaast zijn er elementen in de samenkomsten die voor de bezoekers een meer 'evangelische' uitstraling hebben (doop door onderdompeling, ziekenzalving, aanbidding) zodat ze de samenkomst niet als uitgesproken gereformeerd beleven. Over een onderwerp als de kinderdoop leven diverse opvattingen binnen de gemeente.

Missionair

Het is opvallend dat het missionaire aspect niet vaak wordt genoemd als kernwoord voor HET OPEN HUIS, terwijl dit toch volgens de uitgangspunten een kenmerk van de zendingsgemeente is. Het missionaire karakter komt tot uitdrukking in de naar buiten gerichte instelling van de gemeente. HET OPEN HUIS is op verschillende manieren zichtbaar en present in de wijk: met een gebouw dat een maatschappelijke functie heeft, wekelijks met een infostand in het winkelcentrum van Schalkwijk en in participatie bij buurtevenementen. Verder is de Alpha-cursus een uitgesproken missionaire activiteit, en ook de maandelijkse Open Maaltijden. Zijn deze missionaire activiteiten niet zichtbaar genoeg? Of is het voor de mensen vanzelfsprekend dat deze dingen gebeuren? Mogelijk is het vaak genoemde aspect 'open en laagdrempelig' te interpreteren als een uitingsvorm van missionair zijn.

Multicultureel

Het aspect multiculturaliteit wordt niet opvallend vaak genoemd. Veel respondenten noemen de woorden 'veelkleurig', 'pluriform', 'divers', om de samenstelling van de gemeente aan te duiden. Dat sluit het aspect multicultureel in. Dat multiculturele samenstelling van de gemeente is duidelijk zichtbaar in de samenkomsten. Allochtone gemeenteleden participeren in de groep vrijwilligers, maar nog niet in de kerkenraad. De groep Afrikaanse gemeenteleden is het grootst, maar niet homogeen. Daarnaast is er een groep Farsi-sprekende gemeenteleden die onderling contacten hebben. Het is de ervaring dat nieuwe gasten overwegend door gemeenteleden van hun eigen etnische groep worden binnengebracht. De bevolking van de wijk rondom de kerk, Boerhaavewijk¹¹⁹ telt ca 40 % allochtonen.¹²⁰ Bij een evenredige afspiegeling in het ledenbestand van de gemeente zou 40% van de gemeenteleden van allochtone afkomst zijn. Op dit moment is de verhouding autochtone / allochtone gemeenteleden ca 90/70,

¹¹⁹ één van de vier deelwijken van Schalkwijk

¹²⁰ gegevens uit de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2007

dus dat komt aardig in de buurt¹²¹. De uitkomsten van deze enquête geven geen inzicht in de mate van participatie en integratie van allochtone gemeenteleden. Het enkele feit dat er buitenlanders in de kerk zitten wil nog niet zeggen dat er sprake is van integratie.

---

¹²¹ gegevens uit de gemeentegids CGK Haarlem, uitgave november 2008

Hoofdstuk 4 Kansen en bedreigingen voor HET OPEN HUIS

HET OPEN HUIS is een jonge gemeente. Het doel van dit afstudeerproject is een toekomstvisie te ontwikkelen voor HET OPEN HUIS. Daarvoor is het nodig om te weten waar je staat (hoofdstuk 3), waar je naar toe wil (hoofdstuk 5), maar ook wat de kwetsbare kant en de kracht van HET OPEN HUIS is. Dat komt in dit hoofdstuk aan de orde. In de enquête is een vraag opgenomen naar de sterke en zwakke kanten van HET OPEN HUIS. Met behulp van de antwoorden op deze vraag wordt een analyse gemaakt van de sterke en zwakke kanten van de gemeente, die weer van belang zijn bij het formuleren van de toekomstvisie. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van deze enquêtevraag op een rij gezet en in verbinding gebracht met elkaar en met de literatuur over gemeentestichting in een multiculturele context.

4.1 Sterk in HET OPEN HUIS

Wat zijn naar uw mening de sterke en zwakke kanten van HET OPEN HUIS

4.1.1. Sterke kanten van HET OPEN HUIS - enquête-uitkomsten en conclusies

Dit was een open vraag. De verschillende antwoorden zijn gerubriceerd in de volgende hoofdcategorieën:

- I open/laagdrempelig/toegankelijk
- II liefde/warmte/betrokkenheid
- III missionair
- IV flexibel (ruimte voor onverwachte dingen/buiten de gebaande wegen durven gaan)
- V maatschappelijk betrokken
- VI duidelijke identiteit
- VII pluriform
- VIII overige

Sterk in HET OPEN HUIS

	Sterk		
	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
Open/laagdrempelig/toegankelijk	10	1	11
Liefde/warmte/betrokkenheid	8	4	13
Missionair	6	4	10
Flexibel/ruimte voor onverwachte dingen	4	1	5
Maatschappelijk betrokken	5	4	9
Duidelijke identiteit	5	5	10
Pluriform	1	1	2
Overige	3	2	5

Conclusies:

- De onderlinge liefde en betrokkenheid, de missionaire inslag en de duidelijke identiteit van de gemeente komen naar voren als sterke kanten. Dat beleven insiders iets meer dan buitenstaanders
- Het open/ laagdrempelige karakter van de gemeente wordt vooral intern beleefd als sterk punt.
- De maatschappelijke betrokkenheid wordt zowel intern als extern benoemd als sterke kant

4.1.2 Een warme liefdevolle gemeenschap

'Dit huis, een herberg onderweg', deze beginwoorden van een bekend lied¹²² geven weer wat mensen beleven in HET OPEN HUIS. Ze ervaren een warme liefdevolle gemeenschap waar aandacht en betrokkenheid is voor elkaar. 'De gemeente als herberg' is de gemeentevisie van CGK Haarlem. In een traditionele samenleving hoorden mensen bij een groter geheel, een religieuze of sociale gemeenschap. Door de toegenomen individualisering in de postmoderne samenleving worden mensen meer op zichzelf teruggeworpen. Maar ook de moderne of postmoderne mensen heeft behoefte aan gemeenschap. 'Wij willen ergens bij horen'¹²³ zet Stefan Paas boven een hoofdstuk over gemeenschap en individualiteit. Mensen verlangen naar relaties waarin ze mogen zijn zoals ze zijn en kunnen worden zoals ze bedoeld zijn, en waar kan dat beter dan in de gemeente van Christus? Gemeenschap is een van de belangrijkste aandachtsgebieden van de kerk vandaag.¹²⁴ Allochtone gemeenteleden hebben vanuit hun achtergrond en cultuur expliciet de verwachting dat de kerk een gemeenschap is. Herman Takken, directeur van de organisatie: Moslims en Evangelisatie, schreef in *Welkom Thuis* (over integratie van ex-moslims in de christelijke gemeente): 'een ex-moslim is niet op zoek naar een kerk, maar naar een familie! Het is bijna onmogelijk om als Nederlandse gemeenteleden te voldoen aan de wensen en verwachtingen die ex-moslims vanuit hun cultuur van de kerk hebben.'¹²⁵ In het pas verschenen handboek voor missionaire gemeenschapsvorming *Als een kerk opnieuw begint* worden verschillende gemeentestichtingsprojecten vanuit verschillende kerkelijke tradities beschreven en geanalyseerd¹²⁶. De ondertitel spreekt voor zich: *Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming!*

4.1.3. Open, laagdrempelig en gastvrij

De gemeente wordt als open, laagdrempelig en gastvrij beleefd. Wekelijks komen tientallen mensen die niet direct op zoek zijn naar een geloofsgemeenschap over de drempel van het kerkgebouw. Ze komen om een andere reden binnen: met een hulpvraag, op zoek naar een beetje gezelligheid, kleding brengen of kopen, voor een vergadering van de bewonersvereniging, of voor een buurtbijeenkomst. Het gebouw functioneert als wijkcentrum, en niet uitsluitend als religieuze plaats van samenkomst.

---

¹²² lied: 'Dit huis, een herberg onderweg', tekst: A.F. Troost, op de melodie van Psalm 84. Bron is mij onbekend

¹²³ Hij citeert socioloog Adam Seligman, in: Paas, Stefan, *De werkers van het laatste uur. De inwijding van nieuwkomers in het christelijk geloof en de christelijke gemeente*. (Zoetermeer: uitgeverij Boekencentrum, 2003) p. 67

¹²⁴ *De werkers van het laatste uur*, p. 87

¹²⁵ Herman Takken in 'Kerken moeten gewoon durven', *Nederlands Dagblad*, 26 januari 2009

¹²⁶ Noort, G., e.a. *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming* (Zoetermeer: uitgeverij Boekencentrum, 2008) pp 392

Mensen kunnen op meerdere momenten per week binnenkomen, en op die manier proeven van de sfeer en cultuur in HET OPEN HUIS. Zo worden ze nieuwsgierig naar de geloofsgemeenschap die hier achter zit. Niet zozeer wat een gemeente zegt of doet, *maar haar cultuur* bepaalt of zij aantrekkelijk is voor niet-christenen, stelt Stefan Paas. Buitenkerkelijken voelen zich aangetrokken tot gastvrije gemeentes, warme relaties, openheid, nabijheid van de predikant en een ontspannen sfeer¹²⁷.

4.1.4 Contextualisering en identiteit

Het missionaire karakter van HET OPEN HUIS en de duidelijke identiteit worden in gelijke mate als sterk punt gezien en beleefd. De gemeente van HET OPEN HUIS, en vooral de evangelist als het 'gezicht' van de gemeente zijn sterk naar buiten gericht. Dat komt tot uitdrukking in het participeren in religieuze, sociale en culturele netwerken. Doordat HET OPEN HUIS op alle niveaus in de stad bekend is verwijzen overheidsinstanties of welzijnsorganisaties mensen door naar HET OPEN HUIS. Door maatschappelijk-diaconale hulpverlening en pastoraat komt HET OPEN HUIS in contact met hulpvragers, hulpverleners en doorverwijzers. Contextualisering betekent: de concrete ervaringen en vragen van mensen in verbinding te brengen met het evangelie¹²⁸. De basis ligt in het *begrijpen van je omgeving*. De meeste kerken in Nederland slagen er niet in de mensen die op zoek zijn naar zingeving te bereiken. Dat komt, zegt Stefan Paas¹²⁹, omdat bestaande modellen van kerk-zijn zijn niet bruikbaar zijn in de stedelijke setting, simpelweg omdat de denkwereld, de vooronderstellingen, het taalgebruik, de ethische keuzes niet aansluiten in een gesecculariseerde samenleving¹³⁰. Nederland is een zendingsland, en dat betekent dat missionaire werkers zich meten verdiepen in *taal en cultuur, gewoontes en gebruiken* van de mensen die ze willen bereiken. Dat betekent ook dat de kerk moet leren kritisch te kijken naar de eigen cultuur, traditie en vooronderstellingen.¹³¹ We kunnen de ongelovige medemens alleen bereiken door wezenlijk te begrijpen hoe de ander in het leven staat, en de werkelijke ontmoeting met de ander aan te gaan, ook als dat niet resulteert in een toetreding tot de kerk.¹³² Tim Keller, voorganger van the Redeemer Presbyterian Church in New York en warm pleitbezorger van contextualisering zegt: *'begin met de dingen uit het christelijk geloof die goed aansluiten bij je cultuur en breng dat op een manier die mensen raakt. Het is net als met judo: om te winnen buig je eerst met je tegenstander mee'*¹³³. De cultuur kennen gaat Keller niet ver genoeg, de kerk moet de cultuur binnengaan, de mensen leren kennen en hen uitdagen te reageren op de boodschap van genade en vergeving. Keller waarschuwt voor twee gevaren op dit punt¹³⁴: Wie te weinig contextualiseert maakt een afgod van eigen (kerkelijke) cultuur, en wekt de suggestie dat het evangelie samenvalt met zijn cultuur. Wie teveel contextualiseert omarmt de cultuur en levert zichzelf uit aan de cultuur. Contextualisering moet dus altijd samengaan met het hebben van een duidelijk identiteit.

---

¹²⁷ In: 'Welkom in de kerk', Reformatorisch Dagblad, 28 februari 2009

¹²⁸ Noort, *Als een kerk opnieuw begint*, hst 18 Kerkplanting in context, p.235-253

¹²⁹ Stefan Paas is missionair consulent van de CGK

¹³⁰ hij bedoelt daarmee een samenleving waarin de christelijke levenswijze de norm is

¹³¹ Stefan Paas in: 'Jezus als Heer in een plat land', interview in Visie 27 september 07

¹³² leuk voorbeeld van contextualisering: de Frans Baukerk in Den Haag Spoorwijk, naar de taal die de bewoners van deze wijk spreken en verstaan

¹³³ In: 'Een portret van Tim Keller, Paul, Herman en Wallet, Bart, artikel in Wapenveld, jaargang 58, nr 6, p. 17-28

¹³⁴ Tim Keller in een interview met het Nederlands Dagblad, 27 december 2008

4.1.5 Maatschappelijk-diaconaal betrokken

De maatschappelijk-diaconale betrokkenheid wordt gezien als sterk punt. Dat is in feite een manier van contextualiseren. Het aanbieden van een maatschappelijk spreekuur, pastoraal spreekuur, het gebouw beschikbaar stellen voor uitdeelpunt voedselbank, de kledingwinkel, de taallessen, het zijn signalen dat de kerk zich heeft verdiept in haar omgeving, dat er is gepraat met bewoners, en met hulpverleners. Deze kerk wil mensen vinden en verstaan in de situatie waarin ze leven. In de praktijk fungeert de diaconale hulp niet zelden als ‘brug’ naar de kerk. Natuurlijk bestaat het gevaar dat mensen lid worden van de kerk vanwege de materiële voordelen. Dat is echter geen punt van overweging bij het al dan niet aanbieden van hulp. Een neveneffect van de instroom van nieuwe gemeenteleden via de maatschappelijk-diaconale poot is dat samenstelling van de gemeente uit balans raakt. De verhouding tussen het aantal mensen dat hulp, aandacht en pastorale zorg nodig heeft en het aantal mensen dat dat kan geven is dan zoek. Als gevolg van deze ontwikkeling ontstaat gebrek aan menskracht en kader, en scheefgroei in pastoraat. De oplossing? Dan maar geen diaconale bewogenheid? Dat is ondenkbaar. De kerk moet alert zijn op misbruik, maar bewijst barmhartigheid aan de minste van Jezus’ broeders. In een wijk als Schalkwijk is geen gemeentestichtingsproject denkbaar zonder stevig diaconaal accent. Hongerige magen hebben geen oren en evangelieverkondiging zonder aandacht te schenken aan de materiële nood van mensen is geen ‘goede boodschap’¹³⁵. De kerk van Jezus Christus wil in navolging van haar Heer niet gediend worden, maar dienen.

4.2. Zwak in HET OPEN HUIS

4.2.1. Zwakke kanten van HET OPEN HUIS - enquête-uitkomsten en conclusies

Dit was een open vraag. De verschillende antwoorden zijn gerubriceerd in de volgende hoofdcategorieën:

- I gebrek aan kader/menskracht
- II gebrekkige communicatie
- III onduidelijke identiteit
- IV onvoldoende stabiliteit/diepgang in de gemeente
- V onevenwichtig pastoraat
- VI onvoldoende integratie
- VII overige

Zwak in HET OPEN HUIS

	Zwak		
	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
gebrek aan kader/menskracht	3	5	8
gebrekkige communicatie	4	1	5
onduidelijke identiteit	1	1	2
onvoldoende stabiliteit/diepgang in de gemeente	7	3	10
onevenwichtig pastoraat	4	-	4
onvoldoende integratie	1	-	1
Overige	3	4	7

¹³⁵ Uitspraak van majoor Bosshard, zie toespraak bij uitvaart majoor Bosshardt, op www.majoorbosshardt.nl

Conclusies:

- onvoldoende stabiliteit en diepgang in de gemeente wordt intern en extern opgemerkt als zwak punt, meer intern dan extern
- gebrek aan kader en menskracht wordt met name extern gezien als een zwak punt
- intern wordt onevenwichtig pastoraat genoemd als zwak punt

4.2.2 Onvoldoende stabiliteit en diepgang

Respondenten omschreven dit punt in verschillende bewoordingen: *'er is teveel verloop, mensen vertrekken om onduidelijke redenen, haken zomaar af, je kunt niets opbouwen, mensen zijn niet trouw, niet dienstbaar, begrijpen niet wat het betekent lid van de gemeente te zijn, er is nog geen discipelschapscultuur'*. De verklaring voor dit punt ligt voor een deel in de fragmentarisering van de samenleving. Het recent verschenen rapport *God in Nederland* concludeert dat mensen wel op zoek zijn naar spiritualiteit en religiositeit maar dat de binding met de kerk verdwenen is.¹³⁶ Mensen zijn geneigd uit allerlei religieuze tradities die elementen die hen aanspreken eruit te halen en op te nemen in hun levensovertuiging. Ze worden niet vanzelfsprekend lid van een kerk, of ze worden wel lid, maar laten zich niet vastprikken op een totaalpakket waarden en normen of leerstellingen, maar kiezen eruit wat hen aanstaat of zinvol lijkt. Een andere trend is dat mensen zich niet binden voor het leven: per levensfase worden soms andere keuzes gemaakt. De tijd van levenslange betrokkenheid bij een kerk en trouwe kerkgang is voorbij. De nadruk ligt op eigen keuzes, ervaring en beleving. Dat voorspelt een generatie 'gelovigen' die geen behoefte heeft aan regelmatige kerkelijke participatie. De samenstellers van *God in Nederland* concluderen dat deze tijd vraagt om een ander model van 'kerk-zijn' en zien voor de kerken de uitdaging om met hun boodschap te antwoorden op deze religieuze 'heiden'.¹³⁷

Een andere duiding voor het punt 'ontbreken van stabiliteit' is de samenhang met het sterke punt 'een warme liefdevolle gemeenschap'. Als mensen vooral zoeken naar warmte en aandacht voor hun beschadigde ziel dan ligt de teleurstelling voor de hand. Het gaat in de kerk ook en vooral om navolging van Jezus en dienstbaarheid, maar niet iedere toetreders beseft op het moment van zijn doop ten volle wat dat inhoudt. Binnen het traditionele kerk-model van de CGK kent men doopleden en belijdende leden, en voor twijfelaars is er de mogelijkheid van gastlidmaatschap, voor maximaal een jaar.¹³⁸ Een doorsnee dienst in HET OPEN HUIS op zondag laat heel wat meer verscheidenheid zien dan waarin de kerkleer voorziet. Stefan Paas pleit voor een gefaseerd lidmaatschap¹³⁹ zodat mensen de tijd krijgen om in hun eigen tempo in te groeien in de kerk.

Een ander element wat in verband gebracht kan worden met het gebrek aan stabiliteit en diepgang is de diversiteit van de gemeente qua achtergrond en cultuur. Allochtone christenen bijvoorbeeld uiten hun geloof op een andere manier, vinden andere dingen

---

¹³⁶ *God in Nederland*, p. 196

¹³⁷ *God in Nederland*, p. 196 – 197

¹³⁸ Hij noemt dit model: de kerk als gesloten verzameling. De verschillende modellen van kerk-zijn worden door Stefan Paas beschreven in *Jezus als Heer in een plat land*, pag. 171

¹³⁹ Paas, S. *De werkers van het laatste uur*, p. 167 - 186

belangrijk, hechten minder waarde aan het stipt nakomen van afspraken. Toetreders zijn niet opgegroeid met en niet gewend aan een geregelde wekelijkse kerkgang, hebben van huis uit andere opvattingen over de zondagsbesteding, over samenwonen. Traditionele kerkgangers kunnen dat vanuit hun traditionele opvatting over ‘gemeente-zijn’ interpreteren als oppervlakkig, of onbetrouwbaar of onvolwassen christen-zijn.

4.2.3 Veel werk op weinig schouders

Er is veel werk te doen en er zijn weinig mensen om het te doen, naar de mening van een aantal respondenten. Dit punt hangt samen met een ander zwak punt: onevenwichtig pastoraat. Vooral intern beleeft men dat er onevenredig veel pastorale aandacht en tijd gaat naar weinig mensen met veel en grote problemen. Die situatie is te verklaren vanuit twee oorzaken: de start van de gemeente, en de maatschappelijk-diaconale hulp. De kerngroep die bij de start van de gemeente uit de moedergemeente uitgezonden werd naar de nieuwe gemeente bestond uit 15-20 personen¹⁴⁰. Qua leeftijdsopbouw bestond deze groep voornamelijk uit ouderen en een enkel gezin. De leeftijdsgroep onder de 40 was ondervertegenwoordigd. Dat betekende dat er weinig potentieel kader aanwezig was in de pioniersfase¹⁴¹. Een ongelukkige start, in aanmerking genomen het vele werk dat er in de beginfase van de gemeente te doen was. Alles moest opgezet worden: structuren voor het functioneren van de kerkenraad, het functioneren van het pastoraat, de verhouding met de moedergemeente, de opsplitsing van het kerkelijke en maatschappelijke activiteiten, de vormgeving van de diensten, de organisatie van vrijwilligers, opzetten van huiskringen. Bovendien groeide de gemeente in deze periode explosief. De weinige mannen die in aanmerking kwamen voor een ambt werden gekozen, geschikt of minder geschikt. In de beginfase van de gemeente was de aanwas van minder draagkrachtige leden (op allerlei gebied) groter dan de aanwas van leden die in staat en bereid waren een stuk verantwoordelijkheid te dragen¹⁴². Hierboven is al genoemd dat de instroom van nieuwe gemeenteleden via de maatschappelijk-diaconale hulp tot gevolg kan hebben dat de gemeente uit balans raakt. ER stromen veel mensen in met weinig draagkracht, en de draaglast is onevenredig groot. Mogelijk is het probleem op dit moment niet meer zo actueel als het was, vanwege de instroom van een aantal jongeren en jonge gezinnen. Het kost tijd om dit beeld bij te stellen.

4.2.4 Gebrekkige communicatie

Dit zwakke punt is moeilijk te duiden omdat de respondenten niet duidelijk maken wat ze precies bedoelen met gebrekkige communicatie: gaat het om de communicatie tussen kerkenraad en gemeente, in de kerkenraad onderling, in de gemeente onderling, tussen moedergemeente en HET OPEN HUIS, om de communicatie tussen alloctonen en autoctonen, van kerkenraad naar de vrijwilligers? De omschrijving is te vaag om dit punt goed te interpreteren, of aanbevelingen ter verbetering te doen. Misschien is het goed om dit punt nog eens breder in de gemeente te onderzoeken. Een mogelijke verklaring kan zijn dat de gemeente nog jong is, en in de beginfase ook klein was. Er was een kleine kerkenraad, met korte lijnen, waar veel beslissingen snel en in klein comité genomen konden worden. Mogelijk hebben gemeenteleden nog steeds dit beeld. De communicatie in een multiculturele gemeente is een extra kwetsbaar punt vanwege de verschillen in oosterse en westerse oriëntaties op communicatie.

---

¹⁴⁰ In *Structuren voor HET OPEN HUIS*, kerkenraadsnotitie, Haarlem, 2005

¹⁴¹ daarbij meegenomen dat van deze groep meer dan de helft (want vrouw of kind) al afviel voor een kerkenraadsfunctie

¹⁴² Hierin kan ook meespelen de instroom via het maatschappelijk-diaconale werk.

Interculturele communicatie

Gemeente-zijn in een multiculturele context vereist bij de leidinggevendenden specifieke kennis over westerse en oosterse oriëntaties op communicatie.¹⁴³ Westerse christenen zijn georiënteerd op individueel-bepaald gedrag. Persoonlijke verantwoordelijkheid en eigen keuzes zijn belangrijke waarden waarop de westerse mens aanspreekbaar is en wil zijn. Mensen die zijn opgevoed in een cultuur van autoriteits-gestuurd gedrag laten zich in hun communicatie veel minder leiden door persoonlijke wensen, belangen of voorkeuren. Zij hebben geleerd zich te gedragen in overeenstemming met wat de ‘groep’ in die situatie van hen verwacht. Het belang van het collectief gaat boven individuele belangen. Er is ook verschil in oriëntatie wat betreft de inhoud: in de westerse samenleving is inhoudsgerichte communicatie de norm. Het gaat om de inhoud van de boodschap ongeacht welke relatie de gesprekspartners met elkaar hebben. In oosterse culturen is de communicatie relatiegericht. De boodschap kan alleen begrepen worden binnen het kader van de relatie. Westerse gesprekspartners realiseren zich niet dat allochtonen elk contact waarderen in termen van behoud, aantasting of versterking van de relatie. Hiërarchie speelt daarin een grote rol: wie heeft de macht, moet ik bevelen of gehoorzamen. Dit is een belangrijk aandachtspunt in multiculturele gemeenten, omdat de relatie van Nederlanders met allochtonen vaak asymmetrisch is, en dat heeft gevolgen voor de communicatie. In HET OPEN HUIS komen westerse en oosterse oriëntaties op communicatie beide voor, zodat misverstanden tussen gemeenteleden van verschillende culturele achtergrond onvermijdelijk zijn.¹⁴⁴ Voeg daarbij dat het niveau van de taalbeheersing niet zelden een barrière is om elkaar goed te begrijpen dan is het duidelijk dat dit een belangrijk punt van aandacht is.

---

¹⁴³ Cultureel antropoloog en taalkundige Chr Fahner in: ‘Missionaire gemeente in een multiculturele samenleving – vaardigheden voor communicatie’ in Joosse, dr. L.J. (red.) *Uitstralen is werven. Over missionaire opbouw van de gemeente*, (Goes: Oosterbaan & le Cointre, 1994), p. 11 vv

¹⁴⁴ In: *Missionaire gemeente in een culturele samenleving*, p. 124

Hoofdstuk 5 Bouwstenen voor de toekomst van HET OPEN HUIS.

*'Als je een schip wil bouwen, moet je geen mensen bijeenbrengen om hout aan te slepen en bouwtekeningen te maken en taken te verdelen. Leer ze verlangen naar de zee, dan komt het schip vanzelf. Dat is onze opdracht als kerk: verlangen oproepen om in de nabijheid van de Here God te zijn.'*¹⁴⁵

Doel van dit afstudeerproject is een toekomstvisie te ontwikkelen voor HET OPEN HUIS. Dat komt in dit hoofdstuk aan de orde. Die toekomstvisie staat niet los van wat in de voorgaande hoofdstukken besproken is: de ontwikkelingen in het verleden en de huidige stand van zaken (inclusief sterke en zwakke kanten).

In dit hoofdstuk wil ik dromen van de zendingsgemeente van de toekomst en nadenken over de weg waarlangs we daar kunnen komen. Er zijn drie pijlers voor dit hoofdstuk: mijn eigen visie op de toekomst van HET OPEN HUIS, relevante literatuur op dit punt en aanbevelingen die in de enquête genoemd zijn.

5.1. Aanbevelingen voor de toekomst – enquête-uitkomsten

De laatste vraag in de enquête was een vraag over de toekomst.

Als u een aanbeveling moest doen met het oog op de toekomst van de gemeente hoe zou die dan luiden?

Dat was een open vraag waarop zeer diverse antwoorden zijn gegeven. Zie overzicht van enquête-uitkomsten in bijlage 3.

De antwoorden kunnen worden gerubriceerd in een aantal hoofdcategorieën:

- I versterk kader en leiderschapsteam
- II versterk de stabiliteit in de gemeente/ investeer in geestelijke groei
- III werk aan de interne structuur van de gemeente, waaronder communicatie
- IV versterk de identiteit
- VI behoud wat je hebt
- VII overige

	Intern	extern	totaal
I versterk kader en leiderschap	8	1	9
II versterk stabiliteit in de gemeente/ investeer in geestelijke groei	3	3	6
III werk aan de interne structuur van de gemeente	3	3	6
IV versterk de identiteit	3	3	6
V behoud wat je hebt	2	5	7
VI overige	6	3	9

¹⁴⁵ Zegt dominee Gerrit de Fijter over zijn rol als synodevoorzitter van de PKN in een interview met Nederlands Dagblad, zaterdag 11 april 2009, hij baseert zich voor deze uitspraak op het boek *Le Petit Prince* van Antoine de St Exupéry

Conclusies:

- De aanbevelingen sluiten aan bij wat bij de vraag naar sterke en zwakke punten (enquêtevraag 4) naar voren is gekomen.
- De meest genoemde aanbeveling richt zich op het versterken van kader en versterken van het leiderschap
- Onder de categorie 'Behoud wat je hebt' zijn alle aanbevelingen opgenomen die als strekking hebben: verlies niet datgene wat HET OPEN HUIS maakt(e) tot wat het nu is.
- Werken aan de interne structuur en aan geestelijke groei en stabiliteit van de gemeente wordt zowel door interne als externe ondervraagden genoemd. Het is een aanbeveling om de gemeente te versterken, zowel op geestelijk als organisatorisch gebied.
- Versterken van de identiteit wordt zowel intern als extern genoemd.
- Externe ondervraagden zijn terughoudend met het doen van aanbevelingen
- Voor de overige aanbevelingen zie de bijlage 4: enquête-uitkomsten.

5.2. Dromen

Hier wil ik even pas op de plaats maken. Er is veel stof tot nadenken uit de enquêteresultaten gekomen, en ook uit de bestudering van literatuur over multiculturele gemeenten. Het is tijd om ontwikkelingen te analyseren en na te denken over beleid voor de toekomst. Maar we moeten ons steeds realiseren dat de gemeente is niet 'maakbaar'. Binnen en buiten HET OPEN HUIS is beleefd en beleden dat HET OPEN HUIS een werk van God is in Haarlem. De Here heeft gewerkt dwars door onze zwakheden en fouten heen. Tegen alle aanvallen en interne strubbelingen in mag de gemeente nu weer groeien. Dat is niet het resultaat van slimme menselijke analyses en ingrepen, maar een rechtstreeks werk van de Heilige Geest. Die notie wil ik in het komende hoofdstuk dan ook voorop zetten, vóór beleidsvoornemens en concrete acties. Het allerbelangrijkste is dat wij als kerk het verlangen bij mensen oproepen om in Gods nabijheid te zijn, en dat is niet te organiseren, dat komt van binnenuit. Natuurlijk is er visie nodig en zullen er concrete acties genomen moeten worden. Maar het is mijn diepe overtuiging dat HET OPEN HUIS gezegend wordt en tot zegen kan zijn als de gemeente en de leiding van de gemeente grote verwachtingen heeft van wat God zal doen. De identiteit van HET OPEN HUIS bestaat daarin dat mensen de gemeente beleven als een warme liefdevolle gemeenschap waar iedereen uit naam van God welkom is. Dat element mag nooit verstikt raken onder het aanbrengen van structuren en programma's. We moeten geen 'kerkelijke organisatie' worden die op zichzelf gericht is en bezig is voor zichzelf. Vanuit dat uitgangspunt formuleer ik de visie voor de toekomst van HET OPEN HUIS.

5.3 De zendingsgemeente van de toekomst

In de komende vijf jaar zal de gemeente van HET OPEN HUIS uitgroeien tot een gemeente

- met leiderschap dat zich kenmerkt door een vast geloof, een bewogen hart voor ongelovigen, een vurig verlangen naar bekering van zondaren en een duidelijke visie op de gemeente (5.3.1)
- waar leden en gasten samen groeien in geloof en kennis van de Here Jezus Christus en zich volkomen toewijden aan de gemeente door hun gaven en talenten in te zetten in het belang van de gemeente (5.3.2).
- die groeit (5.3.3)

- met een heldere organisatiestructuur die dienstbaar is aan de missie van de gemeente (5.3.4).
- met een duidelijke identiteit die gegrond is op het offer van Jezus (5.3.5)
- waar mensen uit allerlei culturen daadwerkelijk integreren en participeren (5.3.6).

5.3.1 Een gemeente met leiderschap en visie

De voorganger van een zendingsgemeente heeft een centrale rol. Er komen bij hem veel lijntjes samen. In de pioniersfase van een kerkplanting is visionair leiderschap heel belangrijk. Een kerk die missionair wil zijn heeft leiders nodig, geen managers.¹⁴⁶ Visionaire leiders kijken vooruit en zien wat er nog niet is en weten dat over te brengen op andere mensen. Met zichtbaar leiderschap is het mogelijk andere mensen te mobiliseren om in actie te komen voor de gezamenlijke droom. Naarmate een gemeente groter is en meer volwassen wordt, komt er ook behoefte aan een andere vorm van leiderschap, dat zich meer richt op het opzetten en consolideren van structuren en communicatielijnen. Bij voorkeur berust het leiderschap dan bij een team, dat de gezamenlijke visie deelt en verschillende kwaliteiten heeft. Jim Collins is de uitvinder van de term ‘niveau 5 leiders’¹⁴⁷. Dat staat voor een leiderschapsstijl die eigen belangen en motieven weet te overstijgen en het belang van de organisatie voorop stelt. Kenmerk van een niveau 5 leider: hij weet de juiste mensen op de juiste plaats te zetten, is hoopvol zonder illusies te hebben, houdt zich bij dat waar hij goed in is, en creëert een cultuur van discipline. Deze kenmerken sluiten aan bij wat HET OPEN HUIS nodig heeft: leiderschap met een vast geloof, een bewogen hart voor ongelovigen, een vurig verlangen naar bekering van zondaren en een duidelijke visie op de gemeente.

HET OPEN HUIS is een gemeente met een kleine kerkenraad (vijf personen, te weten de voorganger, twee ouderlingen en twee diakenen). Veel werk is (te) lange tijd gedaan door (te) weinig mensen. HET OPEN HUIS is de pioniersfase voorbij, hoewel de gestage instroom van nieuwe mensen een beroep blijft doen op het aanpassingsvermogen van de ‘oudere’ gemeenteleden. Kerkplantingen met vergelijkbare geschiedenis en grootte als HET OPEN HUIS zijn vaak al in een eerder stadium overgegaan tot het aanstellen van een missionair-werker naast de oorspronkelijke gemeentestichter, of hebben een gedeeld leiderschap¹⁴⁸. Zo ver is HET OPEN HUIS nog niet. In de afgelopen tijd zijn er door de kerkenraad stappen gezet om taken en verantwoordelijkheden te delegeren aan gemeenteleden met aantoonbare gaven op verschillend gebied. Zo is er

- o een kerkenraadondersteunend team
- o coördinator muziek
- o een echtpaar dat de huiskringen coördineert
- o een praktisch coördinator die alle praktische zaken rondom de organisatie van de diensten op zich neemt.
- o een coördinator van het zondagschoolteam
- o een contactpersoon jeugd

¹⁴⁶ Vgl. Noort, G., *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*,

‘Leiderschap bij een kerkplanting’ p. 284-311

¹⁴⁷ Noort, G. *Als een kerk opnieuw begint* p. 304

¹⁴⁸ Zie het gedeeld leiderschap in ICP Rotterdam na het vertrek van Theo Visser als voorganger. In Hoop voor Noord, Amsterdam is Jeannette de Waard naast Jurjen ten Brinke aangesteld als missionair-werker met speciale taken.

Door instroom van nieuwe leden, waaronder een paar jonge gezinnen, begint de samenstelling van de gemeente wat meer in evenwicht te raken, en is er meer potentieel kader beschikbaar ten opzichte van enkele jaren geleden. Een punt wat extra aandacht verdient is het zoeken van etnische leiders om de etnische geledingen meer een eigen stem en gezicht te geven.

Concrete beleidsaanbevelingen:

- Nadenken over het leiderschap in de komende fase van HET OPEN HUIS. Er zijn andere gaven/kwaliteiten nodig naast de visionaire en charismatische leiderschapskwaliteiten van de gemeentestichter.
- Bezinnen op de taak en positie van de kerkenraad in de setting van een zendingsgemeente. Een 'traditionele' kerkenraad is niet de meest wenselijke vorm van geestelijk leidinggeven in een zendingsgemeente.
- Vormen van een leidinggevend kernteam dat kan inspelen op de behoefte van de gemeente in de komende jaren. Dat kernteam bestaat uit een kleine kerkenraad, de evangelist, een missionair werker, het kerkenraadsondersteunend team en etnische leiders.
- Afbakenen van taak en positie van de voorganger/ betaalde werkers ten opzichte van de kerkenraad, het kerkenraadsondersteunend team en etnische leiders.
- In gang zetten van de procedure om een parttime missionair werker aan te stellen om het leiderschap in de gemeente te versterken.
- Opstellen van een profiel van een parttime missionair werker. Zijn gaven/kwaliteiten zijn bij voorkeur complementair aan die van de voorganger, zodat zij samen optimaal aan de opbouw en uitgroei van de gemeenten kunnen werken.
- Intern beraden in hoeverre het nog gewenst/ noodzakelijk is om gericht nieuwe leden te werven voor het vervullen van sleutelposities in de gemeente.
- Gericht zoeken naar etnische gemeenteleden met geestelijk leiderschap en organisatorische kwaliteiten die mee verantwoordelijkheid gaan dragen voor de gemeente.
- Bewust investeren in gemeenteleden die vrijwillig veel verantwoordelijkheid op zich nemen. Deze mensen motiveren, stimuleren, waarderen en begeleiden in hun taak, d.m.v. structureel overleg, heldere informatievoorziening en duidelijke communicatielijnen.

5.3.2 Een gemeente waar mensen groeien in geloof.

HET OPEN HUIS is een warme liefdevolle gemeenschap, open en laagdrempelig. Veel activiteiten zijn missionair gericht. In de afgelopen jaren zijn met de bestaande activiteiten vele niet-christenen bereikt. Er zijn mensen tot geloof gekomen en gedoopt. Er heeft minder nadruk gelegen op het geven van goed onderwijs en discipelschap van nieuwe leden. Goed onderwijs en nadruk op discipelschap zijn echter even essentieel voor de gemeente als evangelisatie. Als de voorkeur wijdt openstaat maar er wordt niet geïnvesteerd in discipelschap, dan verdwijnen nieuwkomers door de achterdeur.¹⁴⁹ Of zij worden eigenwijze christenen die blijven vasthouden aan onbijbelse gedachten uit onwetendheid.¹⁵⁰ Werken aan discipelschap is nodig zodat de gemeente niet alleen groeit in getal, maar ook in geestelijk opzicht.

---

¹⁴⁹ Zie het recent verschenen rapport *Ooit evangelisch. De achterdeur van de evangelische gemeenten*, door Otto de Bruyne, Peter Pit en Karin Timmerman. (Kampen: Kok, 2009) 180 pp.

¹⁵⁰ Vgl de ervaringen van ICP in Rotterdam, beschreven in Noort, G. e.a. in: *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming* p. 147-156

De middelen daarvoor zijn de bestaande activiteiten voor vorming en toerusting (Alpha, vervolg-Alpha, doop- en introductiecursus). Goed draaiende huiskringen kunnen ook een waardevolle bijdrage leveren op dit punt. Geestelijke groei kan bevorderd worden door een goed functionerend pastoraat, zodat bekend is waar mensen zitten en waaraan ze behoefte hebben. Een ander aspect van geestelijke groei is toewijding. Het is belangrijk dat nieuwkomers zich volkomen toewijden aan de gemeente en dat zichtbaar maken door hun gaven en talenten in te zetten voor het gemeentelieven.

Concrete beleidsaanbevelingen:

- In kaart brengen van de bestaande cursussen en hoe ze functioneren. Welke plaats hebben ze in en/of na het toetredingstraject, of zouden ze moeten hebben.
- Inventariseren van de behoefte aan andere vormen van toerusting (bv huwelijkskursus, opvoedingskursus).
- Ontwikkelen van visie binnen de kerkenraad op het gebied van vorming/toerusting, en hiervoor een uitvoeringsplan maken.
- Herziening van doop- en introductiecursus.
- Opzetten van een begeleidingsplan om nieuwkomers ná hun doop en belijdenis te begeleiden (bv koppelen aan een buddy, mentor, maatje. Of meedraaien in een kring met gevorderde gelovigen. Vervolggesprekken na de doop)
- Bezinnen op de bijdrage van de huiskringen en het pastoraat aan de geestelijke groei en vorming van gemeenteleden.
- Stimuleren dat nieuwe gemeenteleden een passende taak in de gemeente op zich nemen

5.3.3 Een gemeente die groeit

Het hoort bij het wezen van een zendingsgemeente dat zij gericht is op groei¹⁵¹. HET OPEN HUIS is een gemeente die aantrekkingskracht heeft op ongelovigen en nieuwe gelovigen. Er is reden om dankbaar te zijn want HET OPEN HUIS groeit. Maar hoe gaat dat in de toekomst? Kan HET OPEN HUIS de warme liefdevolle gemeenschap blijven waar mensen zich in Jezus naam welkom en geliefd weten als ze groter en groter wordt? Er zijn diverse modellen voor kerkplanting die uitgaan van het gegeven van vermeerdering. Ronald van der Molen noemt in zijn boek *Plant een kerk* de volgende modellen: de nieuwe plant, de uitloper, de uitzaaiër, verplanting, kruising en bestuiving.¹⁵² HET OPEN HUIS is begonnen als een uitloper, een model waarbij een kerngroep vanuit de moedergemeente uitgezonden wordt met de opdracht een gemeente te starten. Het model van verplanting zou in de huidige situatie van HET OPEN HUIS het meest voor de hand liggen. Bij een verplanting (of vermenigvuldiging) gaat de helft of een groot deel van de gemeente naar een andere plek om daar opnieuw te beginnen. Voordeel van dit model is de mogelijkheid om in een andere context op een andere manier het gemeente-zijn vorm te geven.

Concrete beleidsaanbevelingen

- Bewaken van de identiteit van HET OPEN HUIS en bezinnen op de vraag hoe deze identiteit gewaarborgd blijft bij doorgaande groei.

---

¹⁵¹ Vgl *Gelijkschakelen of inschakelen* (synoderapport CGK): 'een zendingsgemeente is een gemeente die is ontstaan uit zendingswerk en zichzelf ook weer toewijdt aan zendingswerk', p. 38

¹⁵² In: Molen, R. van der, *Plant een kerk. Visie en inspiratie voor creatieve gemeentestichting.* (Amsterdam: Ark Media, 2008), p. 95-104

- Bezinning op vragen over de toekomst. Wanneer vindt de kerkenraad dat de gemeente te groot wordt? En wat is dan de volgende stap? Hoe kan de kerkenraad zich voorbereiden op de toekomst? Wat zijn de consequenties van bv een verplanting?
- In kaart brengen van de consequenties van verdere groei voor de beschikbare mensen en middelen. Tijdig de nodige acties in gang zetten.

5.3.4 Een gemeente met een heldere organisatiestructuur

HET OPEN HUIS is veranderd: van een kleine jonge gemeenschap waar ieder elkaar kende en de lijnen kort waren is HET OPEN HUIS gegroeid tot een middelgrote gemeente waar de dingen niet meer snel en in de wandelgangen geregeld kunnen. Een gemeente met deze omvang vraagt meer organisatorische regelingen en structuren om te voorkomen dat mensen of taken tussen wal en schip vallen. Onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad is aan de interne ontwikkeling van de gemeente al gewerkt op de volgende punten:

- o Er is een kerkenraadsondersteunend team gevormd. Voor dit KOT is een taakomschrijving geschreven.¹⁵³
- o Er is een goede structuur voor de muziek. Er is een taakomschrijving voor de muziekcoördinator, de bandleiders, de muziekgroepen en de geluidstechnici. De coördinator muziek is aanspreekpunt voor de muziek en geluid, en fungeert als contactpersoon tussen kerkenraad/voorganger en muziekgroepen.
- o De structuur voor de huiskringen is in ontwikkeling en wordt opnieuw opgezet door de coördinatoren van de huiskringen. Aan een taakomschrijving voor huiskringcoördinator en huiskringleiders wordt gewerkt.
- o De praktisch coördinator is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van de diensten (mensen werven, roosters maken, begeleiden)
- o Er is een team leidinggevend voor de zondagschool (kinderen 4 t/m 12 jaar) met een coördinator. De contactpersoon jeugd is verantwoordelijk voor de organisatie van de jeugdavonden en bezig met het opzetten van jeugdpastoraat.
- o Pastoraat: de ambtsdragers werken volgens een geografische wijkindeling. Zij worden daarbij ondersteund door wijkteamleden. Een pastoraal werker is vanuit de PKN gedetacheerd om in HET OPEN HUIS de begeleiding van ex-gedetineerden en taakgestraften op zich te nemen.

De communicatie wordt genoemd als zwak punt in HET OPEN HUIS. (zie hoofdstuk 4.2.4.). Het is onduidelijk wat daarmee precies bedoeld wordt: gaat het om de communicatie in de kerkenraad, tussen kerkenraad en gemeenteleden die een coördinerende taak hebben, tussen kerkenraad en gemeente, tussen gemeenteleden onderling, tussen de verschillende etnische groepen? Dat is een punt voor nader onderzoek. Het is bijvoorbeeld best mogelijk dat mensen niet altijd weten wie en wat thuishoort onder de verantwoordelijkheid van de kerkelijke gemeente en wat onder het maatschappelijk diaconale werk van de Stichting Steun Het Inloophuis. Wat betreft de informatievoorziening richting de gemeente zijn er twee structurele middelen: de wekelijkse nieuwsbrief (alleen HET OPEN HUIS) en het maandelijks Perspectief (totaal CGK Haarlem). Voor belangstellenden is er een folder met informatie over HET OPEN HUIS met de activiteiten gesplitst naar kerk en maatschappelijk diaconale dienstverlening. Verder is er een folder: Hoe word ik lid van HET OPEN HUIS?

---

¹⁵³ Taakomschrijving KOT, interne notitie van de hand van ds Henk Last (Haarlem: zomer 2008)

Concrete beleidsaanbevelingen:

- In kaart brengen van alle aandachtsgebieden binnen de gemeente (ICF spreekt over vijf taakvelden: worship, fellowship, evangelism, discipleship, caring)¹⁵⁴ Hiaten opsporen. Per aandachtsgebied een contactpersoon aanstellen, die de communicatie met de kerkenraad onderhoudt. Aangeven hoe de onderlinge communicatie tussen contactpersonen onderling structureel geregeld wordt. Per aandachtsgebied een kerkenraadslid als aanspreekpunt aanwijzen.
- Het plannen van structureel overleg tussen kerkenraad en vertegenwoordigers van elk aandachtsgebied, (2 á 3 keer per jaar).
- Het pastoraat naar aanleiding van een voorstel van de huiskringcoördinatoren opnieuw tegen het licht houden en afspraken maken over minimale invulling van het pastoraat aan gemeenteleden. Vacatures in de wijkteams opvullen.
- Gericht nader onderzoek doen naar verbeterpunten in de communicatie.
- Aanstellen van een part-time professionele kracht voor secretariële ondersteuning die de informatiestromen tussen de verschillende taakvelden onderling en naar de gemeente toe begeleidt en bewaakt.

5.3.5 Een gemeente met een duidelijke identiteit die gegrond is op het offer van Jezus.

Een dienst in HET OPEN HUIS

Wie op zondagmorgen een dienst bezoekt in HET OPEN HUIS ziet een bonte mengelmoe van mensen van allerlei kleuren, leeftijden, achtergrond, taal en sociale klasse. Verwacht geen gewijde stilte vóór de dienst zoals in traditionele kerken. De muziekgroep is zich aan het voorbereiden, de mensen van de voedseluitdeling zijn bezig de voedseltafel in orde te maken. Mensen die vroeg gekomen zijn drinken alvast koffie in de inloopruimte. De mensen van de welkomdienst delen bij de ingang nieuwsbrieven uit. De dienst begint om ongeveer half 11. Gedurende de hele dienst blijven mensen binnenlopen en naar buiten gaan (om te roken, even te lopen, omdat het ze teveel wordt). De dienst heeft een traditionele gereformeerde liturgie aangevuld met nieuwe elementen: de aanbidding, Engelstalige schriftlezing, interactief moment, meertalig gebed, de collecte *African style*. Als het een doopdienst is staat het doopbad in het podium open en wordt de dopeling ondergedompeld. Allemaal dingen waarvan bezoekers verwonderd zeggen: *'is dit een christelijke gereformeerde kerk? Het lijkt er niet op'*. De gereformeerde elementen zijn herkenbaar in de dienst, waarin de woordverkondiging een centrale plaats inneemt. Onderwerpen als zonde en genade, verkiezing en verbond, bekering en heiliging komen aan de orde. Maar ook onderwerpen die niet passen binnen de christelijk gereformeerde traditie worden gezien, zoals gebed om genezing en bevrijding, ziekenzalving en aandacht voor de gaven van de Geest vinden een plaats in de gemeente. Dat maakt het voor buitenstaanders moeilijk om HET OPEN HUIS te plaatsen: waar staan jullie nu. Nieuwkomers in de kerk of gemeenteleden uit andere culturen weten niet wat 'christelijk gereformeerd' inhoudt. Mensen die lid worden van HET OPEN HUIS doen dat in de meest gevallen niet omdat ze specifiek kozen voor een CGK kerk maar om allerlei andere redenen. Ze ervaren HET OPEN HUIS als een gemeente aar Jezus Christus centraal staat en het gezag van de Bijbel onbetwist is.

Onopgeefbaar en bespreekbaar

---

¹⁵⁴ In Noort, G., e.a. *Als een kerk opnieuw begint*, p.153

HET OPEN HUIS is een CGK kerk die in de vormgeving van de samenkomsten een eigen weg heeft gekozen. Het is van belang dat HET OPEN HUIS intern en extern helder communiceert wat absoluut onopgeefbaar is wat betreft de gereformeerde identiteit. Daarnaast zijn er punten waarover binnen de gemeente verschil van mening mag bestaan. Het standpunt van de opstellers van *Gelijkschakelen en inschakelen* is duidelijk. Binding aan Schrift en Belijdenis is onopgeefbaar¹⁵⁵. De zendingsgemeente krijgt ruimte, maar een zekere mate van conformeren aan de ordening van het kerkelijke leven wordt wel gevraagd en verwacht.¹⁵⁶ Kwesties die onder de *minor points* gerangschikt worden zijn in de beleving van Stefan Paas: de doopvisie, visie op de eindtijd, gebedsgenezing, wijze van leiderschap, ambtsvervulling.¹⁵⁷ Dat zijn de verschillen die binnen het HET OPEN HUIS waargenomen kunnen worden. Het spitst zich vaak toe op de doopopvatting. Een aantal gemeenteleden kiest ervoor om hun kinderen niet te laten dopen. Dat kan spanning opleveren binnen de gemeente en het kerkverband, en voor onduidelijkheid zorgen, zowel intern als extern. Datzelfde geldt voor het verschil in denken over de liturgische vormen, en voor de relatie die HET OPEN HUIS onderhoudt met andere kerken. Daarnaast zorgt de multiculturele samenstelling van de gemeente voor een uitstraling die niet 'typisch CGK' is. Traditionele CGK gemeenten zijn geworteld in de Nederlandse kerkcultuur, waarin orde, afspraken en regels, verantwoordelijkheidsbesef en directe communicatie vanzelfsprekend zijn. Gemeenteleden uit Oosterse culturen benadrukken andere Bijbelse elementen in de gemeente: respect voor voorganger/kerkenraad, nadruk op de kracht van het gebed, het besef van de geestelijke strijd in de hemelse gewesten, het geven van tienden.

ruimte

Hier zit een spanningsveld tussen trouw en loyaliteit aan het kerkverband en trouw en loyaliteit aan de visie waarin je net als Paulus alles wilt zijn voor ieder om ze te winnen voor het koninkrijk van God. Gert Noort, auteur van het boek *Als een kerk opnieuw begint* zegt in een interview dat gemeentestichtingsprojecten niet altijd voldoende ruimte krijgen om in dat spanningsveld te handelen op hun eigen manier. Noort vergelijkt de huidige gemeentestichting met de vroegere zending overzee. Daar had de zendeling alleen al vanwege de geografische afstand de ruimte om voor die context passende vormen van kerk-zijn te ontwikkelen. De gemeentestichter doet ditzelfde maar dan naast de deur zodat iedereen het zien en beleven. Missionaire gemeenschappen worden gedwongen kritisch naar eigen *taal en cultuur, gewoontes en gebruiken* te kijken en te zoeken naar vormen om het evangelie zo te brengen zodat het landt bij mensen uit deze tijd. Maar de moedergemeente (of het kerkverband) vraagt zich soms af '*passen de ontwikkelingen in de gemeenteplant nog bij de kerkelijke traditie waaruit ze voortgekomen is*'. Stefan Paas stelt: je moet niet elke gemeente en elk missionair initiatief in elk detail willen gelijkschakelen aan de normen van het kerkverband¹⁵⁸. Wees helder over de kern en geef vertrouwen en ruimte aan kerkplantingen om de kerk vorm te geven zoals het daar en nu nodig is.

---

¹⁵⁵ Synoderapport CGK, *Gelijkschakelen of inschakelen*, p. 19

¹⁵⁶ Waarbij ik dan opmerk dat het derde kenmerk wel een lastig punt wordt: de toepassing van de kerkelijke tucht is niet eenvoudig bij mensen uit de wereld die ethisch andere keuzes maken dan generatiechristenen (bv op gebied van zondagsbesteding, huwelijk en samenwonen).

¹⁵⁷ Stefan Paas is missioloog, CGK gemeentestichter en auteur van vele boeken over missionaire gemeentestichting.

¹⁵⁸ Stefan Paas in een lezing voor CGK deputaten evangelisatie: Verhouding tot het kerkverband.

Concrete beleidsaanbevelingen

- Bezinning en standpuntbepaling van de kerkenraad over omgaan met verschillen op de zg 'minor points'.
- Helder en concreet maken wat de grenzen en de ruimte zijn van HET OPEN HUIS om binnen de CGK op haar eigen manier kerk te zijn (bv kan iemand die zijn kind niet laat dopen een ambt vervullen. Kan iemand die een andere doopvisie aanhangt de Alpha-cursus geven).
- Maken van een protocol voor gesprekken met nieuwkomers om te waarborgen dat nieuwkomers geïnformeerd zijn over het gereformeerde karakter van de kerk. Goede informatie over de onopgeefbare kenmerken van HET OPEN HUIS kan mensen behoeden voor teleurstellingen achteraf.
- Gericht gebruiken van de toetredersfolder. Actief verspreiden onder belangstellenden. Vertalingen maken.

5.3.6 Een gemeente die multicultureel is

HET OPEN HUIS richt zich op de multiculturele wijk, waarmee gegeven is dat zij ook multicultureel wil zijn. Dat is zichtbaar in de samenkomsten van de gemeente. Etnische gemeenteleden draaien mee als vrijwilliger in praktische zaken, maar de kerkenraad bestaat uit enkel blanke mannen. HET OPEN HUIS is zeker een gemeente waar allochtonen welkom zijn en zich thuis kunnen voelen, maar het is nog te weinig een gemeente ván de etnische groepen. Zolang de Nederlandse cultuur het referentiekader blijft en buitenlanders zich moeten aanpassen (op tijd komen, stil zitten) is er nog geen sprake van echte integratie. Dat blijkt lastig te realiseren. De vraag of een multiculturele kerk beter of bijbels is dan een cultureel homogene kerk is niet zo eenvoudig te beantwoorden. Het platform ICP¹⁵⁹ is voorstander van multiculturele gemeenten. Anderen zien bestaansrecht voor zowel multiculturele kerken als cultureel homogene kerken. Zo zet Pieter Boersema kritische kanttekeningen bij de zogenoemde integratie in de multiculturele gemeenten. Die komt er in de praktijk vaak op neer dat buitenlandse gemeenteleden zich aanpassen. Een Afrikaans dansje of djembe in de dienst maakt een gemeente nog niet multicultureel. Een multiculturele kerk is Bijbels gezien wenselijk, maar de grote verschillen in taal, gebruiken en rituelen en in geloofsbeleving maken de realisatie van dit ideaal moeilijk.¹⁶⁰

De reden waarom HET OPEN HUIS ondanks alle moeilijkheden toch kiest voor een multiculturele kerk¹⁶¹.

- Het is onmogelijk voor elke etnische groep een kerk te vinden/ te vormen. Het is ook niet wenselijk.¹⁶²
- Jezus Christus heeft ons geleerd hoe we verschillen moeten zien: alle delen van het lichaam zijn verschillend en juist daarom zijn ze nodig om het ene lichaam van Christus te vormen¹⁶³

---

¹⁵⁹ ICP: International Church Plants

¹⁶⁰ Zoals Pieter Boersema, zie zijn lezing dd 30 mei 2007, Boersema is verbonden aan de vakgroep Godsdienstwetenschappen & Missiologie van de Evangelisch Theologische Faculteit Leuven-Heverlee.

¹⁶¹ Ontleend aan Lugt, S. van der en Visser, R., *Samen. Multiculturele opbouw van de christelijke gemeente* (z.p. uitgave van MAR, Missionaire Arbeid Rijnmond, z.j.) p. 25-29

¹⁶² Homogene etnische kerken gaan uit van een achterhaald statisch cultuurbegrip. De praktijk is dat culturen dynamisch zijn en wie vasthoudt aan de cultuur van het land van afkomst houdt een kerk in stand waar de tweede generatie allochtonen net zo min volledige aansluiting bij heeft als bij de Nederlandse cultuur.

¹⁶³ Zie bv 1 Korinte 12 en Romeinen 12, 3-8

- De kracht van het geloof kan het onmogelijke mogelijk maken. Een gemeenschappelijk gedeeld geloof in Jezus Christus lost niet alle problemen in taal en communicatie op, maar zet ze in groter verband.
- Multiculturele kerken weerspiegelen de samenstelling van de samenleving, en vervullen een voorbeeldfunctie op het punt van integratie. Het is een teken van hoop voor de omgeving als leden van verschillende culturen binnen de kerk liefdevol met elkaar omgaan. Het geeft een voorsmaak van het koninkrijk van God. 'Diversiteit is hemels'.¹⁶⁴

Overigens zien we in HET OPEN HUIS inmiddels een ontwikkeling op de beide sporen. Naast het streven naar integratie en participatie van etnische christenen biedt HET OPEN HUIS onderdak aan verschillende etnische huisgemeenten, oa. een Frans sprekende Congolese kerk, en een Spaans sprekende Dominicaanse gemeente. Deze gemeenten komen samen in het gebouw van HET OPEN HUIS en houden eigen samenkomsten. Wel is er geregeld overleg tussen de voorgangers en zijn de eerste stappen naar incidenteel gezamenlijke activiteiten gezet.

Concrete beleidsaanbevelingen:

- Toerusten van kerkenraads- en KOT-leden op gebied van multiculturele gemeentestichting.
- Inventariseren welke allochtone gemeenteleden er zijn, en in hoeverre ze ingeschakeld zijn voor een taak in de gemeente.
- Inventariseren wat de wensen van allochtone gemeenteleden zijn (hun inbreng in de dienst, hun inzet in de gemeente, behoefte aan etnische groepen).
- Doelgericht werken aan meer participatie en integratie door middel van het aanstellen en coachen van etnische leiders die het gezicht van hun etnische groep in de gemeente willen zijn.
- Onderzoek naar de wensen en mogelijkheden t.a.v. de omgang met de huisgemeenten die onderdak vinden in ons gebouw.

---

¹⁶⁴ zeggen de initiatiefnemers van ICF Amersfoort, artikel in Nederlands Dagblad, 20 mei 2008

Tot slot

Mijn persoonlijke droom. Dat is: groei. Dan denk ik niet in de eerste plaats aan een nog groter Open Huis, maar droom ik van meerder Open Huizen in de stad Haarlem en daarbuiten. Ontmoetingsplaatsen met een lage drempel waar mensen door de week terecht kunnen met vragen over God, en over Jezus, over geloven en het christendom. Plaatsen waar met de liefde en bewogenheid van Jezus geluisterd wordt, en de diepste nood van mensen wordt gepeild. Plaatsen waar rond het woord van God een gemeenschap gaat ontstaan. Een gemeenschap die aanstekelijk werkt, en waar mensen elkaar enthousiast mee naar toe nemen. Zo is HET OPEN HUIS begonnen, klein en afhankelijk, en de gemeente groeide als vanzelf, zonder veel uitgewerkte beleidsplannen. De Here zegent als we in alle eenvoud uitreiken naar de naaste dichtbij ons. Ik ben ervan overtuigd dat de Heer nog veel meer vrucht wil geven als wij gehoorzamen aan zijn opdracht. Ik droom van een kerk die in mensen het verlangen oproept in de nabijheid van de Here God te zijn.

Literatuur:

- Dekker, G., (red) *God in Nederland 1996-2006*. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van de redactie van RKK's tv-programa Kruispunt. (Kampen: ten Have, 2007), 208 pp.
- Dekker, W., en Visser, P.J., *Om de verstaanbaarheid. Over bijbel, geloof en kerk in een postmoderne samenleving*. (Zoetermeer: Boekencentrum, 2002) 272 pp.
- *Gelijkschakelen of inschakelen* Synoderapport over 'zendingsgemeenten' in Nederland en de positie van de evangelist. Ten dienst van de generale synode 2004 van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Rapport samengesteld onder verantwoordelijkheid van Deputaten Evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken (Apeldoorn, 2004)
- Griffioen, D., *Christelijke zending en wereldgodsdiensten. De godsdiensttheologie van Gustav Warneck, Hendrik Kraemer en J.E. Lesslie Newbigin in context*.(Zoetermeer: Boekencentrum, 2007), 608 pp.
- Hofstede, G. en Hofstede G.J., *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen* (Amsterdam: Contact, 1995) 352 pp.
- Joosse, L.J., (red), *Uitstralen is werven. Over missionaire opbouw van de gemeente*. (Goes: Oosterbaan & Le cointe, 1994) 128 pp.
- Kampen, P. van, *Want de Geest spreekt alle talen* (Barneveld: de Vuurbaak, 2003)
- Lugt, S. van der en Visser, R., *Samen. Multiculturele opbouw van een christelijke gemeente* (z.p.: MAR Missionaire Arbeid Rijnmond, z.j.) 68 pp.
- Mcclung, Floyd, *Ik zie een leger* (Harderwijk: Highway Media, 2008) 187 pp.
- Molen, R. van der, *Plant een kerk. Visie en inspiratie voor creatieve gemeentestichting*. (Amsterdam: Ark Media, 2008) 248 pp.
- Noort, G., e.a., *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2008), 392 pp.
- Paas, S., *De werkers van het laatste uur. De inwijding van nieuwkomers in het christelijk geloof en de christelijke gemeente*. (Zoetermeer: Boekencentrum, 2003), 312 pp.
- Paas, S., *Jezus als Heer in een plat land*. Op zoek naar een Nederlands evangelie (Zoetermeer: Boekencentrum, 2001) 209 pp.
- Paas, S., 'Gemeentestichting en de kerkleer'. Referaat Bezinningsdag deputaten evangelisatie, (26 augustus 2005).
- Paas, S., 'Gemeentestichting, waarom en hoe'. Referaat Bezinningsdag Deputaten evangelisatie Christelijke Gereformeerde Kerken (26 augustus 2005)
- Reuver, R. de, *Eén kerk in meervoud. Een theologisch onderzoek naar de ecclesiologische waarde van pluraliteit*, (Zoetermeer, Boekencentrum, 2004) 359 pp.
- Takken, H., *Welkom thuis! Pastorale zorg voor christenen met een moslimachtergrond*. (Onderweg met moslims, deel 4) (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn *Motief*, 2008), 80 pp.

Bijlage 1: Enquête HET OPEN HUIS

In het kader van mijn afstuderen (GPW-voorganger aan CHE) ben ik bezig met het schrijven van een visieplan voor de zendingsgemeente HET OPEN HUIS Haarlem.

Dit document zal als leidraad kunnen dienen voor de toekomst van de gemeente van HET OPEN HUIS. In de fase waarin de gemeente zich nu bevindt is het goed om kritisch te kijken naar en te leren van ervaringen uit het verleden en naar de positie van HET OPEN HUIS hier en nu om met visie heldere doelstellingen te formuleren voor de toekomst.

Een deel van het plan gaat over de identiteit van HET OPEN HUIS.

Hierbij vraag ik uw medewerking door enkele vragen over HET OPEN HUIS beantwoorden.

De vragen hebben betrekking op de **kerkelijke gemeente**.

Het zijn er maar 5, en ze staan hieronder.

Graag ontvang ik uw bijdrage retour binnen een week, dus uiterlijk 30 januari (2009)

Alvast bedankt voor de medewerking!!

Ik zal ervoor zorgen dat u op enigerlei wijze geïnformeerd worden over het resultaat als ik mijn afstudeerproject heb afgerond.

Vragen:

1. Hoe/hoe lang kent u HET OPEN HUIS?

2. Hoe vaak en in welke rol/functie komt u in HET OPEN HUIS

3. Probeer in 3 kernwoorden de gemeente van HET OPEN HUIS te typeren (met korte toelichting)

4. Wat zijn naar uw mening de sterke en zwakke kanten van HET OPEN HUIS

5. Als u een aanbeveling moest doen met het oog op de toekomst van de gemeente hoe zou die dan luiden?

Bijlage 2: Ge-ënqueteerde personen

Ik heb de vragenlijst gestuurd naar totaal 25 personen.

Criteria:

- mensen die de gemeente van HET OPEN HUIS voldoende kennen om er een reële mening over te kunnen hebben.
- voldoende diversiteit in achtergrond en betrokkenheid om een realistisch beeld te krijgen van hoe mensen HET OPEN HUIS beleven.

Totaal 17 enquêteformulieren heb ik ingevuld teruggekregen, dat is een respons van 72 %

De ondervraagde personen zijn te verdelen in 2 groepen: intern en extern.

Intern zijn personen die HET OPEN HUIS van binnenuit kennen, als gemeentelid of direct betrokkene. Extern zijn de mensen die HET OPEN HUIS kennen als bezoeker vanuit kerkverband, netwerk, collegiaal overleg of buurtwerk.

Intern:

- Voorzitter kerkenraad algemene zaken
- Emeritus predikant tevens interim voorzitter wijkkerkenraad
- Gemeenteleden (aderlater)
- Gemeentelid (wijkteamlid)
- Gemeenteleden (toetreder)
- Gemeentelid (Afrikaans)
- Gemeentelid (Iraans)
- Leden kerkenraadsondersteunend team
- Vrijwilliger moedergemeente
- Voormalig lid werkgroep Schalkwijk

aantal response : 13

Extern:

- Vertegenwoordiger Platform Geloven in de Stad
- Vertegenwoordiger uit de moslimgemeenschap in Schalkwijk
- Vertegenwoordiger burgerlijke gemeente
- Deputaten evangelisatie
- Missioloog cgk
- Maatschappelijk werkster HOH
- Collega voorganger PKN
- Collega voorganger RK
- Collega voorganger GKV
- Voormalig predikant cgk Haarlem
- Maatschappelijk werkster HOH
- Bestuurslid Stichting Azarja
- Buurtbewoner

aantal response: 8

Bijlage 3: uitwerking enquête-vragen

1. Hoe/hoe lang kent u HET OPEN HUIS?

Antwoorden variëren van vanaf het begin tot 3 maanden geleden

2. Hoe vaak en in welke rol/functie komt u in HET OPEN HUIS

Variërend van gast, collega, sociaal netwerk, tot betrokken gemeentelid

3. Probeer in 3 kernwoorden de gemeente van HET OPEN HUIS te typeren

	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
Open, laagdrempelig	4	2	6
Bijbelgetrouw	3	4	7
Onderlinge liefde/saamhorigheid	13	3	16
Maatschappelijk/diaconaal betrokken	5	5	10
Diversiteit/veelkleurigheid	6	3	9
Zwak qua menskracht	3	-	3
Overige	7	3	10

4. Wat zijn naar uw mening de sterke en zwakke kanten van HET OPEN HUIS

Sterk in HET OPEN HUIS

	sterk		
	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
Open/laagdrempelig/toegankelijk	10	1	11
Liefde/warmte/betrokkenheid	8	4	13
Missionair	6	4	10
Flexibel	4	1	5
Maatschappelijk betrokken	5	4	9
Duidelijke identiteit	5	5	10
Pluriform	1	1	2
Overige	3	2	5

Zwak in HET OPEN HUIS

	zwak		
	intern (13)	extern (8)	totaal (21)
gebrek aan kader/menskracht	3	5	8
gebrekkige communicatie	4	1	5
onduidelijke identiteit	1	1	2
onvoldoende stabiliteit/diepgang in de gemeente	7	3	10
Onevenwichtig pastoraat	4	-	4
onvoldoende integratie	1	-	1
overige	3	4	7

5. Als u een aanbeveling moest doen met het oog op de toekomst van de gemeente hoe zou die dan luiden?

	Intern	extern	totaal
I versterk kader en Leiderschap	8	1	9
II versterk stabiliteit in de gemeente/ investeer in geestelijke groei	3	3	6
III interne structuur van de gemeente	3	3	6
IV versterk de identiteit	3	3	6
V behoud wat je hebt	2	5	7
VI overige	6	3	9

Intern:

- Blijf de liefde centraal stellen
- versterk de multiculturaliteit
- Meer focus op interne ontwikkeling van de gemeente
- Richt je op geestelijke groei, ontwikkelen van leiderschap
- Versterk de identiteit van de gemeente
- Terug naar bescheidenheid
- Eerst investeren in geestelijke toerusting van leden en daar vanuit aandacht en activiteiten voor buurt en buitenkerkelijken
- Gericht aanspreken van beter-opgeleiden om aanwas potentieel kader te bevorderen
- Versterk de kerkenraad met mensen die visie hebben en kwaliteiten op verschillende aspecten van de multiculturele gemeente
- Stroomlijnen van activiteiten
- Een maatje naast Dick
- Meer tijd voor pastorale zorg van alle leden

- Meer mensen uit de moedergemeente activeren om HET OPEN HUIS te ondersteunen
- De gemeente zou moeten werken alsof alles van hen afhing, en moeten bidden alsof alles van God afhing, want Satan lacht om ons zwoegen, spot met onze wijsheid, maar beeft als wij bidden.
- Beperk de tijdsduur van de diensten
- Werk aan communicatie
- Niet alles hoeft gedaan te worden of door de voorganger gedaan te worden
- Vaststellen wat de grondslag is: wat geloven wij en wat moet je als nieuw lid belijden, waar laat je elkaar de vrijheid
- Wijs nieuwe leden op hun rechten en plichten
- Geef de Heilige Geest alle ruimte
- Alles op alles zetten om door te gaan, ondanks tegenslag
- Potentials selecteren en opleiden tot ouderling/diaken
- Mensen zoeken van buiten de gemeente die in de gemeente gaan wonen en voor het gemeentewerk inzetbaar zijn
- Nadenken over de identiteit van de gemeente, welke invloeden zijn er, waar liggen de grenzen, wat kan nog wel en wat niet

Extern:

- Vraag subsidie aan voor je maatschappelijk-diaconale werk
- Blijf bij je roeping
- Blijf schaamteloos veel van mensen houden
- Wees wij in groei en ontwikkeling van activiteiten
- Doorgaan op deze weg
- Zorg voor een goede strakke organisatie met duidelijke taak/doel voor medewerkers
- Laat de gemeenteleden beseffen dat een ieder een dienende/uitvoerende taak in de gemeente heeft.
- Wordt geen ‘kerk’ maar blijf een levende ‘organisatie’ die als enige opdracht heeft dat mensen God leren kennen
- Gods woord/ de bijbel centraal houden als enige leidraad, laat geen menselijke regels een bron van twist worden.
- Werk aan een bijbelse/gereformeerde identiteit
- Werk aan een gezonde financiële basis
- Versterk de banden met andere kerken in Schalkwijk
- Maak werk van je theologische doordenking van je identiteit
- Versterken wat zwak is en uitbreiden van sterke punten
- Planmatig omgaan met delegeren van taken
- Werving onder mensen met hoger competentieniveau is wenselijk